

กฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘-๓๖๖/๔ ครั้งที่ ๑๓-๑๔

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๙

ดร.ศุภกิจ แย้มประชา

ความผิดฐานกรรโชก และรัดเอาทรัพย์

ความผิดทั้ง ๒ ฐานนี้เป็นการข่มขู่เพื่อให้ได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยไม่มีมูลเหตุชักจูงใจทุจริต แต่วิธีการข่มขู่นั้นต่างกัน มี ๒ ลักษณะ คือ (๑) ความผิดฐานกรรโชก และ (๒) ความผิดฐานรัดเอาทรัพย์

มาตรา ๓๓๗ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่สาม จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกรรโชก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

ถ้าความผิดฐานกรรโชกได้กระทำโดย

(๑) ขู่ว่าจะฆ่า ขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายให้ผู้ถูกข่มขืนใจ หรือผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือขู่ว่าจะทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่น หรือ

(๒) มีอาวุธติดตัวมาขู่เข็ญ

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ความผิดฐานกรรโชก (มาตรา ๓๓๗)

การกระทำความผิดฐานนี้ได้แก่ การกระทำการข่มขืนใจผู้อื่น หมายถึง การบังคับใจผู้อื่นให้ตัดสินใจตามที่บังคับ ดังนั้น การกรรโชกจะต้องมีการขู่เข็ญก่อน ให้ยอมให้ คือ ตกลงที่จะให้ขณะนั้นเองหรือยอมจะให้ คือ ตกลงหรือรับปากว่าจะให้ในภายหน้าซึ่งประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน หมายถึง ทั้งตัวทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ๆ เช่น ให้ชนะประมูลบ้าน ให้ได้ใช้บ้านพักตามอากาศฟรี พักโรงแรมฟรี บังคับให้ซ่อมแซมโต๊ะเก้าอี้ ขู่เข็ญให้นำเงินจำนวนมามอบให้เป็นค่าไถ่โทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหาย ขู่เข็ญให้ลงชื่อในสัญญา

หากเพียงแต่ขู่ให้คิดบัญชีหุ้นส่วนหรือถ้าเป็นการขู่เข็ญเพื่อใช้แรงงาน หรือบริการที่ไม่เกิดประโยชน์ทางทรัพย์สินโดยตรง เช่น ให้ทำกับข้าวให้กิน รินน้ำให้ดื่ม ให้ตัดหญ้าให้ เป็นต้น ไม่ถือเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

ต้องมีการขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญ หรือของบุคคลที่สาม หากเพียงทำให้กลัวไปเองยังไม่มีมีการขู่เข็ญ ก็ไม่ใช่กรรโชก

คำว่า “**ขู่เข็ญ**” หมายถึง การบังคับโดยทำให้กลัว แสดงให้ทราบว่าถ้าไม่ยอมจะมีอันตรายต้องมีการข่มขู่ หรือบังคับก่อน หากทำร้ายแล้วเอาทรัพย์สินไปเลยไม่มีการบังคับหรือขู่เข็ญก่อน ไม่ใช่กรรโชกเป็นชิงทรัพย์ แต่หากมีการขู่เข็ญข่มขู่ก่อนเอาทรัพย์สินไป อาจเป็นได้ทั้งกรรโชกและชิงทรัพย์ การขู่เข็ญในความผิดฐานกรรโชกกว้างกว่าชิงทรัพย์ เพราะไม่จำเป็นต้องทำกับชีวิตร่างกายเท่านั้น อาจขู่ว่าจะทำลายเสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินก็ได้และไม่จำเป็นต้องทำในทันทีทันใดนั้นเหมือนชิงทรัพย์ ดังนั้น การขู่ว่าจะทำร้ายในอนาคตหรือจะเผาบ้าน เป็นกรรโชกได้แต่ไม่เป็นชิงทรัพย์

ขู่จะทำอันตรายต่อชีวิตร่างกาย เช่น ขู่ว่าจะฆ่า (ฎีกาที่ ๑๒๗๘/๒๕๐๓) มีคนจ้างให้มาฆ่า ถ้าไม่ให้เงิน ไม่รับรองความปลอดภัย (ฎีกาที่ ๓๖๕๖/๒๕๒๗) ขู่ว่าจะทำร้าย (ฎีกาที่ ๓๐๕๘/๒๕๓๙) จำเลยขอเงินโดยขู่ว่าถ้าไม่ให้ จะขว้างลูกกระเบิด ห้ามแจ้งตำรวจมิฉะนั้นจะทำร้าย แสดงว่าไม่ใช่ทำร้ายในทันทีทันใดนั้น แต่จะทำร้ายในภายหน้าเป็นกรรโชกไม่เป็นชิงทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๙๒๒/๒๕๒๑) จำเลยกับพวกมีปากกาติดตัวเป็นอาวุธ ร่วมกันข่มขืนใจผู้เสียหายทำร้ายร่างกายผู้เสียหายจนผู้เสียหายให้เงินแก่จำเลยกับพวกจำนวน ๒๐ บาท การกระทำได้กล่าวเป็นการข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้หรือยอมจะให้จำเลยได้รับประโยชน์เป็นทรัพย์สิน โดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น จึงเป็นความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๘๔๔/๒๕๓๖)

จำเลยขอเงินค่าจอดรถจากผู้เสียหายทั้งสองคนละ ๑๐ บาท แต่ผู้เสียหายทั้งสองไม่ให้จำเลยจึงพูด
ขู่จะต่อຍผู้เสียหายหากไม่ให้ค่าจอดรถก็ต้องนำรถไปจอดที่อื่น ผู้เสียหายทั้งสองยังสามารถตัดสินใจได้ว่าจะ
ให้เงินจำเลยหรือไม่ก็ได้ หากไม่ให้เงินก็นำรถไปจอดที่อื่น มิฉะนั้นอาจถูกทำร้ายตามที่จำเลยขู่ การขู่เข็ญ
ของจำเลยจึงมิได้มีเจตนาแย่งการครอบครองเงินของผู้เสียหายทั้งสองโดยตรง จึงไม่เป็นความผิดฐานลัก
ทรัพย์และไม่อาจเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ได้ แต่การกระทำของจำเลยเป็นการข่มขู่ใจผู้เสียหายทั้งสอง ให้
ยอมให้หรือยอมจะให้เงินค่าจอดรถแก่จำเลยโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิตร่างกายของผู้เสียหายทั้งสอง
จนผู้เสียหายทั้งสองยอมตามจึงเป็นความผิดฐานกรรโชกสำเร็จตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๗
(ฎีกาที่ ๓๐๕๘/๒๕๓๙)

จะทำอันตรายต่อเสรีภาพ เช่น ขู่ว่าจะจับ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิด (ฎีกาที่ ๒๔๐๖/๒๕๑๙) ขู่ว่าจะถ้าไม่จ่ายก็จะติดคุก (ฎีกาที่ ๑๑๒๓/๒๕๐๙)

ขู่จะทำให้เสียชื่อเสียง ขณะยังบวชอยู่ ผู้เสียหายเคยถ่ายรูปเป็นพระวาสนและได้มอบรูปถ่ายดังกล่าวให้จำเลย ต่อมาจำเลยมอบรูปถ่ายของผู้เสียหายให้ จ. ไปขู่เอาเงินจากผู้เสียหาย หากไม่ให้เงินจะนำรูปถ่ายดังกล่าวไปโฆษณา อันเป็นการขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหาย และผู้เสียหายยินยอมมอบเงินให้ จ. แม้ จ. จะยังไม่ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวไป ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว (ฎีกาที่ ๔๐๑๒/๒๕๓๔)

จำเลยได้ข่มขู่โจทก์ว่า จะเปิดเผยความลับทางการค้า ต่อพ่อค้าและท้องตลาดกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีของห้างหุ้นส่วนอันจะทำให้ห้างดังกล่าวซึ่งมีโจทก์เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้รับความเสียหายจนโจทก์ยอมจะให้เงินแก่จำเลยตามที่ขู่เข็ญนั้น (ฎีกาที่ ๑๙๔๕/๒๕๑๔) ผิดทั้งกรรโชกและรีดเอาทรัพย์

ขู่จะทำลายทรัพย์ เช่น จำเลยขอเงินโดยขู่ว่าจะถ้าไม่ให้จะเผาบ้าน (ฎีกาที่ ๑๙๗๒/๒๕๒๑) จำเลยส่งจดหมายข่มขู่เรียกเอาเงินจากผู้เสียหาย หากขัดขึ้นจะทำการ ระเปิดร้านค้า ของผู้เสียหายให้พังพินาศ (ฎีกาที่ ๓๕๑๒/๒๕๓๒)

จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น การกระทำความผิดฐานกรรโชกต้องมีการตัดสินใจของผู้ถูกข่มขืนใจ ทำให้ต่างจากความผิดฐานชิงทรัพย์ซึ่งอาจแย่งเอาไปโดยผู้ถูกข่มขืนใจ ไม่ยินยอมส่งมอบก็ได้ ถ้าถูกขู่จนกลัวแล้วส่งมอบให้ก็เป็นไปได้ทั้งชิงทรัพย์และกรรโชก ถ้าแย่งไปโดยไม่ได้ขู่เชิญให้ยอม ก็เป็นได้แต่ชิงทรัพย์ ไม่ใช่กรรโชก ความผิดฐานกรรโชกจึงต้องมีการข่มขืนใจให้เขายอม เมื่อผู้เสียหายยอม ความผิดก็สำเร็จแล้ว แม้ยังไม่ได้ทรัพย์หรือได้ทรัพย์ไม่ครบก็ตาม เช่น เจ้าพนักงานตำรวจได้บังคับผู้เสียหายให้มอบเงินแท่ง ๕๐๐ บาท โดยกล่าวหาว่าเล่นการพนัน เมื่อผู้เสียหายขอให้เพียง ๑๐๐ บาทก็ไม่พอใจ ทำร้ายผู้เสียหายและเกลี้ยจับโดยไม่มีอำนาจนำไปส่งสถานีตำรวจ เช่นนี้ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๘, ๓๓๗, วรรคสอง, ๓๐๙ วรรคสอง และ ๒๙๕ โดยสำหรับความผิดต่อเสรีภาพตามมาตรา ๓๐๙ และความผิดฐานกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ นั้น เมื่อผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้นแล้ว แม้จะยอมไม่เต็มตามที่ถูกเรียกร้องก็เป็นความผิดสำเร็จ ส่วนความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามมาตรา ๑๔๘ เพียงแต่ผู้กระทำผิดมีเจตนาจะ让他ส่งมอบทรัพย์สินให้ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แม้ผู้ถูกข่มขืนใจจะไม่ยอมตามนั้นก็ตาม (ฎีกาที่ ๒๔๐๖ ถึง ๒๔๐๘/๒๕๑๙)

ส่วนการขู่ว่าจะใช้สิทธิโดยชอบ ไม่เป็นการขู่ เช่น โคของจำเลยที่ ๓ ถูกคนร้ายลักไปฆ่าเอาเนื้อขายให้ผู้เสียหายและพวก การที่จำเลยทั้งสี่ร่วมกันเรียกร้องเอาเงินค่าโคจากผู้เสียหาย ถ้าไม่ให้จะเอาตำรวจจับตัวมาดำเนินคดีฐานรับของโจร ผู้เสียหายกลัวจะถูกดำเนินคดีจึงยอมรับใช้และให้เงินแก่จำเลยที่ ๓ เจ้าของโค ดังนี้ จะถือว่าเป็นการข่มขืนใจ โดยขู่เข็ญผู้เสียหายหาได้ไม่ จำเลยยังไม่มี ความผิดฐานกรรโชก (ฎีกาที่ ๑๙๔๒/๒๕๑๔) หรือจำเลยเชื่อโดยสุจริตว่าผู้เสียหายได้ลักเอาสตีกเกอร์ของห้าง ซึ่งจำเลยมีหน้าที่ช่วยดูแลกิจการอยู่ไป การที่จำเลยบอกให้ผู้เสียหายเสียค่าปรับให้ห้าง ๓๐ บาท ถ้าไม่ยอมจะส่งตัวให้เจ้าพนักงานตำรวจนั้นยังถือไม่ได้ว่าเป็นการข่มขืนใจหรือขู่เข็ญผู้เสียหายให้ยอมให้เงิน ๓๐ บาท เพราะจำเลยมีหน้าที่ดูแลกิจการของห้าง ชอบที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายดำเนินคดีกับผู้เสียหายทางอาญาในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ การที่จำเลยให้ผู้เสียหายเสียค่าปรับเท่ากับเสนอให้ชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นข้อแลกเปลี่ยน เพื่อตกลงเลิกคดีกัน จำเลยยังไม่มี ความผิดฐานกรรโชก (ฎีกาที่ ๒๖๘๘/๒๕๓๐)

แต่ถ้าไม่มีสิทธิขู่เข็ญเช่นนั้น เช่น การที่โจทก์ร่วมจ่ายเงินให้จำเลยรับไปแล้วห้าแสนบาท จำเลยตั้งข้อเรียกร้องเอาเงินค่าวิ่งเต้นให้โจทก์ร่วมจ่ายเพิ่มอีก โดยพูดขู่ด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรว่าถ้าไม่ตกลงจ่ายเงินตามที่จำเลยเรียกร้อง ก็ให้เตรียมตัวเข้าคุก ดังนี้ เป็นการข่มขืนใจให้โจทก์ร่วมยอมจะจ่ายเงินเพิ่มให้อีก จนโจทก์ร่วมผู้ถูกข่มขืนใจยอมจะให้เพิ่มขึ้นตามคำขู่ของจำเลย เพราะเกรงว่าถ้าไม่ยอมทำตามจะต้องได้รับโทษจำคุก ซึ่งเป็นอันตรายต่อเสรีภาพชื่อเสียง ของโจทก์ร่วม เป็นความผิดตามมาตรา ๓๓๗ (ฎีกาที่ ๑๑๒๓/๒๕๐๙) ดังนั้นเป็นกรรโชก

กระป๋องของจำเลยหายไปโดยที่ผู้เสียหายมิได้ลักไป จำเลยไป เรียกเงินจากผู้เสียหายจำนวนหนึ่ง โดยกล่าวหาว่าผู้เสียหายลักกระป๋องของจำเลยไปและพูดจาขู่เข็ญผู้เสียหายว่า ถ้าไม่ให้เงินจะพาตำรวจมาจับและ ผู้เสียหายจะต้องติดคุก ทั้ง ๆ ที่จำเลยไม่ทราบว่า ผู้เสียหายลักกระป๋องจำเลยไปจริงหรือไม่ ผู้เสียหายกลัวจะเสียเวลาทำมาหากิน จึงให้เงินจำเลยไปโดยไม่สมัครใจ เช่นนี้ย่อมแสดงว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต จึงมีความผิดฐานกรรโชก (ฎีกาที่ ๑๖๑๕/๒๕๑๓)

จำเลยทั้งสองกับพวกพากันไปที่บ้านของ ว. โดยอ้างว่า เป็นตำรวจกองปราบปราม พกปืนบ้าง ถือกิ่งพืชกระท่อมบ้าง และกล่าวหา ว. ว่ามีพืชกระท่อมผิดกฎหมายจะจับกุมและทำบันทึกการจับกุม แล้วพูดว่า หากไม่ต้องการถูกจับกุมให้เสียเงิน ว. ไม่มีพืชกระท่อมแต่มีความกลัวต่อการข่มขู่ของจำเลย จึงยอมจ่ายเงินให้จำเลยไปแล้ว จำเลยที่ ๑ ก็พกปืนโดยมีจำเลยที่ ๒ ถือกิ่งพืชกระท่อมไปที่บ้านของ ท. และบ้านของ ส. ข่มขู่เรียกเอาเงินจาก ท. และ ส. โดยวิธีการทำนองเดียวกัน แล้วเรียกให้ ท.และ ส. ไปหาเงินมาส่งมอบให้จำเลยที่บ้านของ ว. เมื่อเงินแล้ว จำเลยทั้งสองกับพวกก็กลับไป การกระทำของจำเลยทั้งสองกับพวกเป็นการ ข่มขู่ใจให้ผู้เสียหายทั้งสามยอมให้เงิน ทั้ง ๆ ที่ เขามีได้กระทำผิดเป็นกรรโชกตามมาตรา ๓๓๗ ผู้กระทำการขู่เป็นเจ้าพนักงานเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔๘ (ฎีกาที่ ๓๔๓๑-๓๔๓๓/๒๕๒๖)

เหตุฉกรรจ์ (มาตรา ๓๓๗ วรรคสอง)

๑. ขู่ว่าจะฆ่า ขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายให้ผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัสหรือขู่ว่าจะทำให้เกิดเพลิงไหม้แก๊สรั่วพิษของผู้ถูกข่มขืนใจหรือผู้อื่น หรือ
๒. มีอาวุธติดตัวมาขู่เข็ญ ไม่ว่าจะเป็นอาวุธโดยสภาพ หรืออาวุธโดยเจตนาใช้อย่างอาวุธก็ตาม

ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สิน (มาตรา ๓๓๘)

มาตรา ๓๓๘ ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่น ให้อยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

การกระทำเหมือนกับความผิดฐานกรรโชก คือการข่มขืนใจผู้อื่นให้อยอมให้หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แต่ต่างกันตรงที่ว่าความผิดฐานรีดเอาทรัพย์สินไม่ได้ขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือของบุคคลที่ ๓ แต่ประการใด แต่การกระทำโดยขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่ ๓ เสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น

“ความลับ” คือ ข้อเท็จจริงที่มีได้รู้กันทั่วไป เป็นสิ่งที่ผู้มีประโยชน์ได้เสีย ประสงค์จะปกปิดหรือยอมให้รู้ในหมู่อันจำกัด อาจเป็นเรื่องส่วนตัว เช่นการมีภริยาน้อย การเป็นโสเภณีหรือข้อเท็จจริงที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เช่น เรียกเอาเงินโดยขู่ ว่าเปิดเผยความลับเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษี จำเลยได้ข่มขู่โจทก์ว่าจะเปิดเผยความลับทางการค้าต่อพ่อค้าและท้องตลาดกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีของห้างหุ้นส่วนอันจะทำให้ห้างดังกล่าว ซึ่งมีโจทก์เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้รับความเสียหายจนโจทก์ยอมจะให้เงินแก่จำเลยตามที่ขู่เช่นนั้น (ฎีกาที่ ๑๙๔๕/๒๕๑๔) เป็นต้น ก็เป็นความผิดได้ ถ้าการเปิดเผยความลับนั้นอาจทำให้เสียชื่อเสียงด้วยก็เป็นกรรโชกด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๘๑/๒๕๖๓ โจทก์บรรยายฟ้องและขอให้ลงโทษจำเลยฐานริดเอาทรัพย์สิน ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๘ แต่ข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานโจทก์ ฟังไม่ได้ว่ามีคลิปวิดีโอที่มีภาพการมีเพศสัมพันธ์ ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหายที่ ๒ อันเป็นวัตถุความลับตามฟ้องที่จะไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นดูอยู่จริง การกระทำของจำเลยไม่อาจแน่ใจได้ว่าเป็นการกระทำโดยมีเจตนาจะข่มขืนใจผู้เสียหายที่ ๒ ให้ยอมให้สร้อยคอทองคำ โดยการขู่เชิญว่าหากผู้เสียหายที่ ๒ ไม่ยินยอม จำเลยจะนำคลิปวิดีโอที่บันทึกภาพการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างจำเลยและผู้เสียหายที่ ๒ ไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นดูอันเป็นการขู่เชิญว่าจะเปิดเผยความลับโดยคลิปวิดีโอนั้น อย่างไรก็ตามได้ความว่าจำเลยกับผู้เสียหายที่ ๒ มีเพศสัมพันธ์กันอันถือเป็นเรื่องเสื่อมเสีย การกระทำของจำเลยถือเป็นการข่มขืนใจผู้เสียหายที่ ๒ ให้ยอมให้ตนได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่เชิญว่าจะทำอันตรายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหายที่ ๒ ผู้ถูกขู่เชิญ เมื่อผู้เสียหายที่ ๒ ยอมคืนสร้อยคอทองคำแก่จำเลย การกระทำจึงเข้าลักษณะเป็นความผิดฐานกรรโชกซึ่งมีโทษเบากว่า

ความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานนี้ผู้กระทำความผิดทำให้เขาส่งมอบกรรมสิทธิ์ให้ ไม่มีการแย่งการครอบครองโดยพลการ หากเขายังไม่ยินยอมส่งมอบให้ ไปเอามาก็เป็นการแย่งการครอบครอง เป็นลักทรัพย์ไม่ใช่ฉ้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกงมีด้วยกัน ๖ ลักษณะคือ

(๑) ความผิดฐานฉ้อโกง

(๕) เอาเปรียบผู้มีจิตใจอ่อนแอ

(๒) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

(๖) ความผิดฐานฉ้อโกงประกันวินาศภัย

(๓) ความผิดฐานฉ้อโกงค่าแรงงาน

(๔) ความผิดฐานฉ้อโกงค่าอาหาร

(๑) ความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา ๓๔๑)

ตัวบทเอาคำว่า “โดยทุจริต” อันเป็นองค์ประกอบภายในขั้นต้นก่อนนั้น เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่าง **การฉ้อโกงกับการผิดสัญญาทางแพ่ง** ได้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ หาก ขณะกระทำการมิได้มีเจตนาทุจริต หรือยังไม่แน่ชัดว่าคิดทุจริตอยู่ก่อนหรือไม่อาจมาคิดทุจริตในภายหลัง ก็เป็นเพียงผิดสัญญาทางแพ่งหรือผิดอาญาฐานอื่น เช่น บอกว่าขอยืมเข็มขัดนาฬิกาไปจำนำแล้วจะมาไถ่คืนให้ หรือออกเช็คล่วงหน้าไว้แต่ต่อมาไม่มีเงินเข้าบัญชีพอ ไม่เป็นฉ้อโกง เพราะยังไม่ชัดเจนว่าตั้งใจจะไม่ไถ่คืนหรือมีเงินจ่ายตามเช็คหรือไม่ อันเป็นเจตนาหลอกลวง

แต่ หากบอกว่าขอซื้อของโดยไม่ตั้งใจจะซื้อตั้งแต่แรก (ฎีกาที่ ๑๕๕๔/๒๕๑๑) เอาของปลอมมาหลอกขาย (ฎีกาที่ ๓๓๕๑/๒๕๔๒) หรือออกเช็คล่วงหน้าโดยที่ไม่คิดจ่ายเงินตามเช็ค (ฎีกาที่ ๒๕๐๑/๒๕๒๗) เอาเช็คคนอื่นหรือที่ปิดบัญชีไปแล้วมาออกให้ แสดงว่ามีเจตนาทุจริตไม่คิดจะจ่ายเงินตามเช็คตั้งแต่แรก จึงจะเป็นฉ้อโกงได้ (ฎีกาที่ ๕๒๕๕/๒๕๔๐)

๑.๑ การหลอกลวง

ได้แก่ การทำให้เข้าใจผิด ซึ่งอาจทำโดย (ก) แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือ (ข) ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง

(ก) แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายถึง ข้อความที่แสดงนั้นไม่ตรงกับความจริงขณะที่แสดง ทั้งนี้ข้อความจริงคือจริงทั้งหมด ข้อความเท็จทั้งหมดคือเท็จ ข้อความจริงปนเท็จคือข้อความเท็จ ข้อความ หมายถึงการแจ้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วหรือมีอยู่แล้ว ก่อนหรือขณะแสดง ดังนั้นข้อเท็จจริงอันเป็นการคาดคะเนหรือการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต จึงอาจไม่เป็นข้อความเท็จก็ได้ เช่น จำเลยทั้งสองกล่าวกับโจทก์ว่า หากโจทก์ถอนตัวจากการเป็นผู้จัดการมรดกของ ป. แล้ว จำเลยทั้งสองจะร่วมกันขดใช้เงินให้โจทก์จำนวนหนึ่ง โดยจำเลยที่ ๑ จะออกเช็คสั่งจ่ายเงินจำนวนดังกล่าวและจำเลยที่ ๒ จะค้ำประกัน สลักหลัง และจะนำมาวางศาลเพื่อให้โจทก์รับไป โจทก์จึงไปยื่นคำร้องขอถอนตัวจากการเป็นผู้จัดการมรดกดังกล่าว ต่อมาจำเลยที่ ๑ แถลงต่อศาลว่าไม่สามารถหาเงินตามเช็คได้ ดังนี้ แสดงว่าโจทก์ยอมรับว่าโจทก์ได้ทำความตกลงกับจำเลยทั้งสองมิใช่เกิดจากการที่จำเลยทั้งสองแสดงข้อความเท็จหลอกลวงโจทก์ การที่ภายหลังจำเลยไม่สามารถหาเงินตามเช็คได้ หากทำให้อัตกกลงที่ทำกันไว้กลายเป็นความเท็จไม่ แต่เป็นเรื่องที่จำเลยทำผิดข้อตกลงที่ให้คำมั่นสัญญาไว้แก่โจทก์ ซึ่งโจทก์ชอบที่จะกล่าวจำเลยทั้งสองในทางแพ่ง การกระทำของจำเลยตามที่โจทก์ฟ้องไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๕๒๘)

แม้ที่ดินและบ้านจะติดจำนองอยู่แต่กรรมสิทธิ์ก็ยังคงเป็นของจำเลย ซึ่งหากผู้เสียหายถือว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการตัดสินใจที่จะซื้อหรือไม่แล้ว ก็ย่อมสามารถตรวจสอบได้จากหลักฐานทางทะเบียนที่สำนักงานที่ดินแต่กลับไม่ตรวจสอบ หลังจากทำสัญญาแล้ว ผู้เสียหายก็เข้าอาศัยอยู่บ้านพิพาทตลอดมา โดยความยินยอมของจำเลย ทั้ง ๆ ที่ยังชำระราคาไม่ครบ ได้ความว่าผู้เสียหายได้นำเงินส่วนที่เหลือ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ไปชำระให้จำเลย แต่จำเลยไม่ยอมรับเงินโดยจำเลยอ้างว่าที่ดินอยู่ระหว่างแบ่งแยก ยังไม่สามารถโอนให้ได้ จึงไม่รับเงิน ซึ่งผู้เสียหายก็รับว่า ถ้าจำเลยไถ่ถอนจำนองได้ ผู้เสียหายเข้าใจว่าจำเลยจะโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินให้แก่ผู้เสียหาย จากพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว จึงยังฟังไม่แน่ชัดว่า จำเลยมีเจตนาหลอกลวงผู้เสียหายเพื่อประสงค์เอาเงิน มิฉะนั้นแล้วคงต้องรับเงินส่วนที่เหลือนั้นแน่นอน กรณีน่าจะเชื่อว่าจำเลยยังไม่สามารถนำเงินไปไถ่ถอนที่ดินแปลงใหญ่ ทั้งแปลง และแบ่งแยกเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้เสียหายได้ กรณีเป็นเรื่องพิพาทกันในทางแพ่งเท่านั้น ยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๙๓๕/๒๕๔๒)

ขณะตกลงซื้อขายที่ดินกันโจทก์ร่วมรู้อยู่แล้วว่าจำเลยไม่ใช่เจ้าของ แต่เป็นนายหน้าขายที่ดินเท่านั้น แสดงว่า โจทก์ร่วมซึ่งประกอบอาชีพจัดสรรบ้านและที่ดินขาย ย่อมทราบว่าผู้ทำธุรกิจเป็นนายหน้านำที่ดินของบุคคลอื่นมาเสนอขายย่อมต้องการบำเหน็จเป็นค่าตอบแทน ทั้งเมื่อโจทก์ร่วมตกลงซื้อที่ดินแล้วโจทก์ร่วมก็ไม่ได้พบเจ้าของที่ดินเลยนั้นก็ไม่ใช่เป็นการผิดปกติที่จะฟังว่าเป็นการปกปิดหลอกลวงโจทก์ร่วม เพราะจำเลยอาจต้องการผลต่างของราคาที่ดินเป็นกำไร อีกส่วนหนึ่งจากการขายที่ดินก็เป็นได้ ทั้ง ท. และ อ. เจ้าของที่ดินก็รับว่าได้รับเงินมัดจำที่โจทก์ร่วมมอบผ่านจำเลยมาให้ตนแล้ว นอกจากนี้ก่อนที่โจทก์ร่วมจะตกลงซื้อที่ดินโจทก์ร่วมได้ไปดูที่ดินกับจำเลยแล้วด้วย ดังนั้น การที่โจทก์ร่วมนำหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินไปตรวจแล้ว ปรากฏว่าชื่อผู้ถือสิทธิครอบครองไม่ใช่ ท. กับ อ. ก็ดีหรือต่อมาภายหลัง เมื่อจำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่ดินได้ตรวจสอบแล้วไม่อาจจะออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เพื่อโอนขายให้แก่โจทก์ร่วมได้ตามที่ตกลงกันก็เป็นเรื่องของเหตุการณ์ที่ไม่สามารถเป็นตามที่ตกลงกันเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงการที่จำเลยรับเงินจากโจทก์ร่วมเพื่อนำไปให้เจ้าของที่ดินจำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท นั้นจำเลยได้ทำหลักฐานการรับเงินให้โจทก์ร่วมจนครบ และเมื่อโจทก์ร่วมของเงินคืน จำเลยก็รับว่าจะคืนให้ แต่ขอเลื่อนเวลาออกไปก่อน พฤติการณ์เช่นนี้จึงเป็นเรื่องผูกพันกันในทางแพ่งว่าฝ่ายไหนเป็นฝ่ายผิดสัญญาคดีของโจทก์และโจทก์ร่วมยังไม่มีน้ำหนักพอที่จะให้ฟังว่าการกระทำของจำเลยเป็นการหลอกลวงโจทก์ร่วมด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง อันจะเป็นความผิดอาญาฐานฉ้อโกงตามฟ้องโจทก์ (ฎีกาที่ ๑๗๒๘/๒๕๔๒)

การทำสัญญาจะซื้อจะขาย ผู้จะขายไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จะขายในขณะที่ทำสัญญา
เพียงแต่จะต้องชวนขายหาทรัพย์สินนั้นมาโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้จะซื้อได้ตามกำหนดในสัญญาเท่านั้น เมื่อผู้เสียหายทั้งสอง
ทราบตั้งแต่เมื่อทำสัญญากับจำเลยที่ ๑ ว่าที่ดินแปลงที่ทำสัญญายังเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่น จำเลยทั้งสอง
จึงไม่ได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแต่อย่างใดเพราะที่ดินที่ผู้เสียหายทั้งสอง
ทำสัญญาจะซื้อจะขายกับจำเลยที่ ๑ มีอยู่จริงและจำเลยที่ ๑ ก็เป็นผู้จะซื้อตามสัญญาจะซื้อจะขายที่จำเลยที่ ๑
ทำไว้กับเจ้าของกรรมสิทธิ์จริง การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นเพียงการผิดสัญญาทางแพ่ง คือไม่ปฏิบัติตามสัญญา
อันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังซึ่งเป็นเวลาในอนาคตของเวลาที่ทำสัญญากันเท่านั้น หาใช่เป็นการหลอกลวงอันจะเป็น
ความผิดฐานฉ้อโกงไม่ (ฎีกา ๑๖๗๔-๑๖๗๕/๒๕๔๓, ๑๒๔/๒๕๓๕)

แต่ถ้าการหลอกลวงโดยแสดงข้อความในอนาคตนั้น ผู้กระทำไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็นอย่างจริงเลย อาจเป็นฉ้อโกงได้ เช่น เมื่อพฤติการณ์เป็นว่าจำเลยใช้อุบายไปขอซื้อโคจากผู้เสียหายโดยขอให้ผู้เสียหายนำโคไปส่งที่บ้านจำเลยแล้ว จำเลยจะชำระราคาให้ ครั้นเมื่อผู้เสียหายปฏิบัติตามนั้นแล้ว จำเลยกลับบ่ายเบี่ยงว่ายังเบิกเงินที่ธนาคารไม่ได้ ให้กลับไปรับเงินใหม่ในวันรุ่งขึ้นและในคืนนั้นเองจำเลยก็พาโคหนีไป ดังนี้ เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกลวงให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าจำเลยจะซื้อโคจริง (มอบกรรมสิทธิ์) มาแต่ต้น ด้วยการวางแผนเป็นขั้น ๆ และไม่มีเจตนาจะให้ราคาโคเลย การกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว (ฎีกาที่ ๑๕๕๔/๒๕๑๑, ๑๑๒๔/๒๕๒๙)

ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คเป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้ (ฎีกาที่ ๒๕๐๑/๒๕๒๗, ๒๙๑๘/๒๕๒๗)

จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายด้วยข้อความอันเป็นเท็จว่าจำเลยมีเจตนาที่จะส่งผู้เสียหายไปทำงานที่ประเทศบาห์เรน แต่ความจริงแล้ว จำเลยไม่ได้มีเจตนาที่จะส่งผู้เสียหายไปทำงานที่ประเทศดังกล่าวแต่อย่างใด เป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๒๖๘/๒๕๒๙)

จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ชี้ให้โจทก์ร่วมดูบ้านและที่ดิน จำเลยที่ ๒ มีอาชีพเป็นนายหน้าชักชวนให้โจทก์ร่วมมา ดูที่ดินและรับซื้อฝาก เชื่อว่าจำเลยที่ ๒ ร่วมรู้เห็นด้วยในลักษณะเป็นตัวการร่วมกันแต่แบ่งงานกันทำ เมื่อที่ดินที่ โจทก์ร่วมกับซื้อฝากตามสัญญาขายฝากที่ดินเป็นคนละแปลงกับที่จำเลยทั้งสามร่วมกันหลอกลวงให้โจทก์ร่วม หลงเชื่อทั้งไม่มีทาว์นเฮาส์ปลูกอยู่ จำเลยทั้งสามจึงมีความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๕๐๔-๕๐๕/๒๕๔๓, ๑๘๖๖/๒๕๔๓)

จำเลยทั้งสามกับ ย. ทำทีขอซื้อผ้าจากโจทก์ร่วมโดยหลอกให้โจทก์ร่วมขนผ้าขึ้นรถแล้วบอกว่าจะชำระค่า ผ้าก่อน ๒๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลือให้ตามไปเก็บจาก ย. เมื่อบุตรสาวของโจทก์ร่วมร้องให้ภริยาของโจทก์ร่วมเข้าไป ดูแลบุตรสาวภายในร้าน จำเลยทั้งสามกับ ย. ก็พากันนำรถบรรทุกผ้าออกไปจากร้านทันที จำเลยทั้งสามกับ ย. มี เจตนาทุจริตหลอกลวงให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อว่าจะซื้อผ้ามาแต่ต้นด้วยการวางแผนเป็นขั้นตอนและไม่มีเจตนาจะใช้ ราคาผ้าเลย จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑, ๘๓ มิใช่ลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๖๓๓/๒๕๔๖)

คำพิพากษากฎีกาที่ ๘๒๑๓/๒๕๖๗ จำเลยทั้งสองร่วมกันหลอกลวงโจทก์ว่า นาย อ. มอบอำนาจให้นำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินของจำเลยทั้งสอง แต่ความจริงแล้วนาย อ. แจ้งว่าให้หาเงินกู้เพิ่มเติม และให้จดทะเบียนจำนองที่ดินดังกล่าวเป็นประกันการชำระหนี้ของนาย อ. ที่กู้ยืมจากจำเลยที่ ๒ เท่านั้น นาย อ. มิได้มอบอำนาจให้จำเลยทั้งสองมาทำสัญญากู้ยืมเงินกับโจทก์ การหลอกลวงของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์หลงเชื่อว่าจำเลยทั้งสองขอกู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันเป็นโฉนดที่ดินของนาย อ. ที่สามารถให้โจทก์ชำระหนี้หรือบังคับหนี้เอาจากที่ดินดังกล่าวได้ โจทก์จึงให้จำเลยทั้งสองกู้ยืมเงิน การกระทำของจำเลยทั้งสอง จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑

(ข) ปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง หมายถึง การไม่บอกข้อความจริง เมื่อตนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายหรือตามสัญญา หรือจากการกระทำก่อน ๆ ของตน ทำนองเดียวกับการกระทำโดยดเว้นนั่นเอง การไม่เปิดเผยตามที่ต้องทำนั้นทำให้ผู้อื่นจะหลงผิดไปได้ เช่น ลูกค้าบอกว่าต้องการซื้อของใหม่ แต่เจ้าของร้านผู้ซึ่งขายทั้งของใหม่และของใช้แล้ว เมื่อเห็นลูกค้าเลือกเอาของซึ่งใช้แล้วโดยไม่รู้และแสดงเจตนาจะซื้อเอา เจ้าของก็นิ่งเฉยไม่บอกว่าเป็นของเก่าและขายให้ไปในราคาของใหม่ ดังนี้เป็นการปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง หรือจำเลยหลอกลวงว่าน้ำที่พุขึ้นนั้นเจ้าแม่สำโรงบันดาลให้มีขึ้นและว่าน้ำพุขึ้นศักดิ์สิทธิ์ใช้เป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ ประชาชนคนดูหลงเชื่อได้เอาน้ำนั้นไปใช้กินและทารักษาโรค แต่ไม่หายเพราะเป็นน้ำธรรมดาในลำคลองนั่นเองและได้ให้เงินแก่จำเลยรวมประมาณหมื่นบาทโดยหลงเชื่อว่าน้ำนั้นเป็นของเจ้าแม่สำโรงรักษาโรคได้แต่ความจริงนั้น จำเลยที่ ๑ เอาเท้าพุยน้ำในคลองทำให้น้ำพุขึ้นมาเอง ไม่เกี่ยวกับเจ้าแม่อะไรเลย จำเลยที่ ๒ ได้ร่วมกระทำผิดด้วยโดยอ้างว่าน้ำพุขึ้นเจ้าแม่สำโรงบันดาลให้เกิดขึ้นเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ รักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ซึ่งเป็นการปกปิดความจริงและแสดงข้อความเท็จถือว่าจำเลยทั้งสองสมคบกัน เป็นการปกปิดข้อความจริง (ฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๐๒)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๘๓/๒๕๖๕ โจทก์ทั้งสิบสองซื้อบ้านและที่ดิน โครงการหมู่บ้าน ศ. ๑ โดยจำเลยทั้งสอง และ จ. ปกปิดข้อความจริงว่า โครงการหมู่บ้าน ศ. ๑ ไม่ได้ขออนุญาตจัดสรรตามกฎหมายและ จ. แจ้งว่าโครงการจัดให้มีลานจอดรถอันเป็นสาธารณูปโภค โจทก์ทั้งสิบสองชำระเงินครบถ้วนและรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและบ้านแล้ว ดังนั้น เงินค่าซื้อที่ดินและบ้านที่จำเลยทั้งสองได้รับจากโจทก์ทั้งสิบสอง จึงเกิดจากการซื้อขายที่ดินและบ้าน มิใช่เกิดจากการปกปิดข้อความจริงว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ได้รับอนุญาตจัดสรรที่ดิน ทั้งการที่จำเลยทั้งสองไม่ได้ขออนุญาตจากทางราชการให้ดำเนินการจัดสรรที่ดิน ก็ไม่ใช่สาระสำคัญที่จะบ่งชี้ว่าจำเลยทั้งสองมีเจตนาที่จะฉ้อโกงโจทก์ทั้งสิบสอง และที่จำเลยทั้งสองไปขออนุญาตก่อสร้างอาคารบนที่ดินที่ จ. จัดให้เป็นลานจอดรถโดยมิได้แจ้งให้โจทก์ทั้งสิบสองทราบ นั้น มิใช่การปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งเพราะจำเลยทั้งสองไม่จำเป็นต้องแจ้งให้โจทก์ทั้งสิบสองทราบ ทั้งจำเลยทั้งสองก็ไม่ได้ทรัพย์สินไปจากโจทก์ทั้งสิบสองเพราะที่ดินเป็นลานจอดรถยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของ จ. ส่วนการที่จำเลยทั้งสองก่อสร้างอาคารเจ็ดชั้นบนที่ดินสาธารณูปโภคที่เป็นลานจอดรถ ก็เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๒ มิได้ปฏิบัติตามคำมั่นของ จ. ที่ให้ไว้กับโจทก์ทั้งสิบสองเท่านั้น กรณีเป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง การกระทำของจำเลยทั้งสองตามฟ้องจึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑

การหลอกลวงกับการผิดค้ำมั่นสัญญา

ตามปกติข้อเท็จจริงในอนาคตก็ดี การแสดงความเห็นก็ดี จะว่าเป็นเท็จยังไม่ได้เพราะเหตุการณ์ยังไม่เกิด จะเป็นจริงหรือเท็จได้อย่างไร การจะเป็นเท็จได้จึงต้องแสดงถึงเหตุการณ์ในอดีตหรือในปัจจุบันเท่านั้นที่สามารถ พิสูจน์ได้ว่าเท็จหรือจริง การแสดงความเห็นหรือการโฆษณาเกินจริง การทำนายทายทักของหมอดูก็เช่นกันขึ้นอยู่กับว่าคนฟังจะเชื่อถือตามหรือไม่ อย่างไรก็ตาม หากผู้ที่แสดงความเห็นรู้อยู่แล้วว่าไม่เป็นความจริงตั้งแต่แรก เช่น พระเครื่องปลอมแต่ให้ความเห็นว่าเป็นพระเครื่องแท้ (ฎีกาที่ ๒๕๑๖/๒๕๓๔) หรือหลอกว่าเป็นน้ำพุศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่ใช่เท้าพุynnน้ำขึ้นมา (ฎีกาที่ ๕๕๗/๒๕๐๒) หรือออกเช็คคล่องหน้าทั้ง ๆ ที่บัญชีปิดไปแล้วก็เป็นการ แสดงความเห็นได้

คำทำนายทายทักว่าดวงจะดีแต่ต้องเสียเงินทำพิธีเสริมดวงและค่าครู เป็นการยืนยันเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน ไม่ใช่คำหลอกลวง ไม่เป็นข้อโก่ง ดังนั้น การที่จำเลยให้ผู้เสียหายทำพิธีเสริมดวงและเรียกค่าครู โดยยืนยันว่าจะทำให้ดวงดีขายตึกแถวที่ดินได้หรือบุตรจะมีบุญบารมีสูงกว่าบิดามารดาผู้เสียหายกับสามีจะไม่ต้องหย่ากัน ล้วนเป็นคำยืนยันเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอนทั้งสิ้น คำยืนยันดังกล่าวไม่ใช่คำหลอกลวง แต่เป็นคำคาดการณ์ ที่โจทก์ร่วมและผู้เสียหายเข้าทำพิธีตามคำแนะนำและเสียค่าใช้จ่ายจึงมิได้เป็นผลจากการหลอกลวงการกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานข้อโก่งประชาชน (ฎีกาที่ ๓๐๗๔/๒๕๓๙)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๖๔/๒๕๖๘ จากข้อความที่โจทก์ร่วมสนทนากับจำเลย จำเลยมิได้ยืนยัน
ข้อเท็จจริงต่อโจทก์ร่วมว่าในขณะที่โจทก์ร่วมสั่งซื้อสินค้าชุดนอน ๕,๐๐๐ ชุด นั้น จำเลยมีสินค้าอยู่ใน
ครอบครองแล้ว โจทก์ร่วมก็ทราบว่าจำเลยยังไม่มีสินค้าในครอบครองพร้อมจะส่งมอบให้แก่โจทก์ร่วม
ประกอบกับในเฟซบุ๊กของจำเลยมีข้อความเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ว่า "เปิดพรีออเดอร์ล็อตใหม่" ซึ่ง
หมายถึงเปิดให้สั่งจองหรือสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้า แม้จะมีภาพถ่ายใบหน้าจำเลยอยู่ด้านหน้ากองสินค้าก็
ตาม แต่ก็ไม่มีข้อความใดยืนยันว่าจำเลยมีสินค้าอยู่ในครอบครองพร้อมส่งมอบดังที่โจทก์กล่าวอ้างใน
ฟ้อง อีกทั้งข้อความที่โจทก์ร่วมและจำเลยสนทนากัน เป็นที่ประจักษ์ชัดแก่โจทก์ร่วมในขณะนั้นแล้วว่า
จำเลยยังไม่มีสินค้าชุดนอนจำนวน ๕,๐๐๐ ชุด อยู่ในครอบครอง จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยหลอกลวงโจทก์
ร่วมด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงว่าจำเลยมีสินค้าอยู่ในครอบครองแล้ว
การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง และไม่เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่ง
ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ

๑.๒ การได้ไปซึ่งทรัพย์สิน

คำว่าทรัพย์สินนั้น ได้แก่ วัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ เช่น หลอกให้โอนลิขสิทธิ์หรือโอนหุ้นให้

ความผิดฐานฉ้อโกงนี้ เป็นการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปอย่างหนึ่ง การหลอกลวงเป็นวิธีการให้เขายินยอมมอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้เป็นฉ้อโกง เช่น เอาของปลอมมาหลอกขาย เขาหลงเชื่อจึงจ่ายเงินซื้อ หากเอาทรัพย์สินไปโดยผลการเขาไม่ได้ยินยอมมอบให้เป็นการแย่งการครอบครองเป็นลักทรัพย์ เช่น ทำที่เป็นขอดูนาฬิกาพอเขาเผลอก็หยิบเอาไป (ฎีกาที่ ๘๙๓/๒๔๘๗, ๒๑๐๒/๒๕๑๑) ถ้ามีการประทุษร้ายด้วยก็เป็นชิงทรัพย์ (ฎีกาที่ ๕๔๓๙/๒๕๔๑)

การเอาทรัพย์สินไปโดยการขู่เข็ญไม่ใช่ความยินยอม การทำให้เขากลับมอบทรัพย์สินให้ไม่ใช่ฉ้อโกง แม้จะหลอกให้กลัว เช่น เอาปืนปลอมมาขู่ แสดงตนว่าเป็นตำรวจจะจับ (ฎีกาที่ ๑๐๗๓/๒๕๐๕) หลอกว่าถ้าไม่ให้เงินจะฆ่าลูกเสีย ทั้ง ๆ ที่ลูกร่วมมือกับการขู่ตนเอง (ฎีกา ๑๒๗๘/๒๕๐๓) การให้เพราะถูกขู่และถูกหลอกไม่ใช่ฉ้อโกง หรือหากได้ทรัพย์สินแล้วจึงหลอกเขาเพื่อกลับเกลื่อนก็ไม่ใช่ฉ้อโกง

การหลอกลวงทำให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หมายความว่า หากไม่ได้หลอกลวงเช่นนั้นก็จะไม่ได้ทรัพย์สินจากเขา เช่น เอาทองปลอมมาหลอกว่าเป็นทองแท้เป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๔๗๑/๒๕๔๓) แต่ถ้าเอาทอง ๗๕% มาหลอกว่าเป็นทอง ๑๐๐% ดังนี้ อาจไม่ถึงขึ้นฉ้อโกงคงเป็นเพียงการเอาเปรียบทางการค้า ตามมาตรา ๒๗๑ เท่านั้น ทำนองเดียวกันหลอกลวงว่าผู้สมัครแข็งแรงดี แต่จริง ๆ ป่วยอยู่ เขาจึงรับสมัครสมาชิกมีการหลอกลวงแต่ไม่ได้ทรัพย์สินไป (ฎีกาที่ ๓๖๖๗/๒๕๔๒) ก็ดี หรือมีการหลอกแต่ให้เพราะสงสารไม่ใช่เพราะการหลอกก็ดี เช่น ให้เงินขอกทาน หรือให้เพื่อเป็นหลักฐานในการจับกุมหรือเพราะรู้ทันทีที่ดีไม่เป็นฉ้อโกง (แต่อาจเป็นพยายามฉ้อโกงได้) จำเลยเข้าไปขอซื้อสบู่ในร้านผู้เสียหาย ๑ ก้อน ราคา ๓ บาท จำเลยส่งธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทให้ ผู้เสียหายทอนให้ ๙๗ บาท ต่อมาจำเลยพูดว่าไม่ต้องการสบู่ขอเงินคืน พร้อมกับส่งสบู่และเงินทอนให้ผู้เสียหาย ผู้เสียหายรับเงินทอนโดยไม่นับดู แล้วคืนธนบัตร ๑๐๐ บาทให้จำเลย จำเลยรับแล้วก็รีบออกจากร้านไปดังนี้เจตนาของจำเลยก็เพื่อต้องการเงินจำนวนหนึ่งจากเจ้าทรัพย์โดยใช้อุบายทำที่ว่าจะซื้อสบู่ด้วยการชำระเงินด้วยธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาท เพื่อเจ้าทรัพย์จะได้ทอนเงินปลิกให้ เมื่อได้เงินทอนแล้วก็กลับบอกเลิกไม่ซื้อสบู่และขอธนบัตรใบละ ๑๐๐ บาทคืน โดยมอบเงินทอนให้แก่เจ้าทรัพย์แต่ฉวยโอกาสทำการทุจริตเก็บเอาเงินไว้เสีย ๕๐ บาท โดยแกล้งทำเป็นซื้อสบู่เป็นฉากบังหน้าอันเป็นเท็จ เพื่อหลอกลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือเงินส่วนหนึ่งที่เจ้าทรัพย์ทอนให้เพราะหลงเชื่อในการหลอกลวงนั้น การกระทำของจำเลยเป็นผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๕๑๔/๒๕๐๘)

ถ้าไม่ได้ทรัพย์สินอะไรไปไม่เป็นฉ้อโกง การได้ทรัพย์สิน คือ ได้เพิ่มมา หากไม่ได้อะไรเพิ่มเพียงแต่ไม่เสียเงินไป เช่น เอกสารการซื้อรถเป็นของจำเลย โดยมีผู้เสียหายเป็นผู้ค้าประกันนี้ผ่อนรถกับธนาคาร การที่จำเลยทิ้งรถและเอกสารการซื้อรถไว้ให้ผู้เสียหายก็ด้วยความเกรงใจ เมื่อจำเลยมาหลอกเอารถและเอกสารของตนคืนไปจากผู้เสียหายไม่เป็นฉ้อโกง เพราะผู้เสียหายไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะยึดเอกสารและรถไว้ (ฎีกาที่ ๑๖/๒๕๑๐)

โจทก์แสดงบัตรจอดรถที่มีตราประทับว่าบริการแผนกจัดเลี้ยงต่อ น. เพื่อจอดรถโดยไม่ต้องเสียค่าจอดรถเท่านั้น โจทก์ได้รับผลเพียงการบริการจอดรถจากจำเลยโจทก์หาได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากจำเลยไม่ การกระทำของโจทก์จึงไม่เป็นความผิดอาญฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๗๒๖๔/๒๕๔๓)

ขณะหลอกลวงไม่ได้ทรัพย์ ตอนได้ทรัพย์ไม่ได้หลอกลวง จำเลยทั้งสองร่วมกันนำ ธ. มาสมัครเป็นสมาชิก ฌาปนกิจสงเคราะห์โจทก์ร่วม โดยแจ้งแก่โจทก์ร่วมว่า ธ. คือ บ. บิดาจำเลยที่ ๑ เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อจึงรับ บ. เป็นสมาชิก ความจริงแล้วขณะนั้น บ. ป่วยเป็นโรคมะเร็งในลำไส้ไม่สามารถเดินไปไหนมาไหนได้ การหลอกลวงมีผลเพียงให้โจทก์ร่วมรับ บ. เข้าเป็นสมาชิกเท่านั้น หาได้ทำให้จำเลยทั้งสองได้ทรัพย์สินไปจากโจทก์ร่วมไม่ แม้ต่อมาโจทก์ร่วมจะจ่ายเงินสงเคราะห์ให้จำเลยที่ ๑ ไปจำนวน ๙๒,๐๐๐ บาท แต่ก็เนื่องจาก บ. ถึงแก่กรรม (ซึ่งเป็นความจริง) หาใช่เนื่องจากจำเลยทั้งสองหลอกลวงไม่ การกระทำของจำเลยทั้งสองไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๓๖๖๗/๒๕๔๒)

การทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ไม่ว่าเอกสารสิทธินั้นจะเป็นของใคร เช่น หลอกภริยาของเจ้าหนี้ว่าตนเองได้ชำระหนี้แล้ว ขอให้ทำลายสัญญากู้เสีย

หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓) ที่จำเลยมอบให้โจทก์เป็นประกันตามสัญญากู้ยืม โจทก์มีสิทธิจะยึดถือไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้เสียก่อน และหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) แม้เป็นเพียงกระดาษแผ่นเดียวตามสภาพเป็นวัตถุมีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ จึงเป็นทั้งทรัพย์สินและทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗ ,๑๓๘ ฉะนั้นหากจำเลยโดยทุจริตหลอกลวงโจทก์และการหลอกลวงนั้นได้ไปถึงทรัพย์สินจากโจทก์ก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ได้ เพราะความผิดฐานนี้ไม่ได้จำกัดว่าผู้ที่ถูกหลอกลวงจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แม้จะเป็นเจ้าหนี้มีสิทธิยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ ใครหลอกลวงให้เขาส่งทรัพย์สินนั้นก็อาจมีความผิดตามมาตรานี้ได้ (ฎีกาที่ ๒๗๐๕/๒๕๔๓)

หลอกให้ทำเอกสารสิทธิ จำเลยหลอกลวงเจ้าพนักงานที่ดินว่าที่ดินของโจทก์เป็นของจำเลย เจ้าพนักงานหลงเชื่อได้ออกโฉนดให้แก่จำเลย (ฎีกาที่ ๑๓๓๑/๒๕๑๖) จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายให้หลงเชื่อลงลายมือในแบบพิมพ์เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสัญญาจำนองที่ดินและหนังสือเรื่องราวจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม แม้จะยังไม่ได้กรอกข้อความลงในเอกสารนั้น การกระทำของจำเลยถือได้ว่าเป็นการหลอกลวงให้ผู้เสียหายทำเอกสารสิทธิแล้ว เพราะจำเลยอาจนำไปกรอกข้อความให้ครบถ้วนบริบูรณ์ ว่าผู้เสียหายเจตนาทำสัญญาจำนองที่ดินได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๙๖๒/๒๕๓๑)

คำร้องทุกข์มิใช่เอกสารสิทธิตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑ (๙) ดังนั้นไม่ว่าจำเลยจะมีเจตนาทุจริตหลอกลวงผู้เสียหายให้ถอนคำร้องทุกข์หรือไม่ก็ตาม ก็ไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงได้ (ฎีกาที่ ๒๗๒๐/๒๕๓๕, ๙๒๘/๒๕๐๖) ฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายให้ปรากฏชัดว่า จากการหลอกลวงของจำเลยนั้น จำเลยได้ทรัพย์สินไปจากผู้เสียหายหรือทำให้ผู้เสียหายต้องถอนทำลายเอกสารสิทธิอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๓๕๒/๒๕๓๖) สัญญากู้ที่ลูกหนี้ทำไว้กับเจ้าหนี้เป็นทรัพย์สินของเจ้าหนี้ (ฎีกาที่ ๑๐๙๗/๒๔๗๗) จำเลยหลอกลวงเอาเอกสารสัญญาดังกล่าวไปโดยทุจริตจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๔๐๔๖/๒๕๓๖)

ผู้ถูกละทิ้งหรือบุคคลที่สาม หมายถึง ผู้ที่เสียทรัพย์สินไปอาจเป็นผู้ถูกละทิ้งหรือบุคคลที่สาม ซึ่งอาจเป็นเจ้าของร่วมก็ได้เพียงแต่ผู้ถูกละทิ้งกับผู้ที่เสียทรัพย์สินไปอาจไม่ใช่คน ๆ เดียวกันก็ได้ แต่คนที่ถูกละทิ้งต้องอยู่ในฐานะที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของบุคคลที่สามนั้นได้

แดงฝากเงินไว้กับดำ ขาวมาหลอกดำว่าแดงให้มาเอาเงินของแดงไป ดำเชื่อก็มอบเงินให้ (ฎีกาที่ ๘๗/๒๕๐๖) หลอกเอาเอกสารสัญญาไปจากภริยาโจทก์โดยทุจริตเป็นความผิดฐานฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๔๐๔๖/๒๕๓๖) หลอกว่ามีผู้จะขอซื้อสินค้า เจ้าของสินค้าจึงออกไปเบิกรับสินค้าให้ไปรับของกับอีกคนหนึ่ง ดังนี้เป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๒๗๘-๒๗๙/๒๕๐๑)

๑.๓ องค์ประกอบภายใน

ได้แก่ เจตนา หมายความว่าหลอกผู้อื่นโดยรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่หลอกนั้น

ดังนั้น ถ้าแดงเอาพระวัดปากน้ำ รุ่น ๑ ที่ตนมีอยู่เอาไปขายให้ดำ ดำเชื่อจึงรับซื้อไว้ แต่แท้จริงเป็นพระทำเลียนแบบขึ้นซึ่งแดงเองก็ไม่ได้รู้มาก่อนเพราะได้รับตกทอดมา ดังนั้นแดงไม่มีเจตนาหลอกดำ นอกจากนี้ผู้กระทำต้องมี “มูลเหตุจูงใจ” โดยทุจริตด้วย ถ้าไม่ได้หวังประโยชน์เพียงแต่ต้องการล้อเล่นกับเพื่อน ไม่ได้ต้องการทรัพย์สินนั้น แต่เมื่อผู้ถูกหลอกหลงเชื่อไปเองและผู้หลอกลวงก็ได้ทรัพย์สินมาแล้ว จึงเกิดเจตนาทุจริตขึ้นภายหลัง จึงเอาทรัพย์สินนั้นไว้ก็ไม่ใช่ข้อโกง

ความผิดฐานฉ้อโกงกับการลักทรัพย์โดยใช้กลอุบาย

ความผิดฐานฉ้อโกง ต้องมีการหลอกลวงหลงเชื่อและส่งมอบกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินให้โดยความยินยอม ส่วนลักทรัพย์นั้นเป็นการเอาทรัพย์เขาไป โดยพลาการหรือโดยเขาไม่ยินยอม หรือแม้ว่าเขาจะส่งมอบให้ เพราะถูกหลอก ก็มอบแต่การครอบครองไม่ใช่มอบกรรมสิทธิ์ หรือเพราะผู้กระทำความบังคับเขาส่งให้ (ฎีกาที่ ๖๗๒๔/๒๕๔๔, ๔๗๐๕/๒๕๓๖) เท่ากับไม่ได้เต็มใจมอบให้เป็นอุบายแย่งการครอบครองนั่นเอง

การได้ไปซึ่งทรัพย์ของทั้งลักทรัพย์และฉ้อโกงคือการมุ่งเอากรรมสิทธิ์ในทรัพย์จากเจ้าของทรัพย์ ความแตกต่างอยู่ที่วิธีการ หากมีการหลอกลวงหรือใช้อุบายเพื่อจะได้แย่งการครอบครอง และแย่งกรรมสิทธิ์โดยเจ้าของทรัพย์ ไม่คิดจะมอบการครอบครองและกรรมสิทธิ์ให้ก็เป็นลักทรัพย์ได้ ถ้าได้ทรัพย์ไปในลักษณะที่หลอกลวงเจ้าของ มอบการครอบครองและโอนกรรมสิทธิ์ให้เป็นฉ้อโกง

หลอกว่าปากกาที่มีผู้ทำตกไว้นั้นเป็นของตน ขอรับคืนไป เป็นการใช้อุบายให้ได้ครอบครองและแย่งกรรมสิทธิ์ (เพราะผู้ที่เก็บได้ไม่อาจโอนกรรมสิทธิ์ให้ได้) จึงเป็นลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๒๐๗/๒๕๑๒)

ขอยืมโทรศัพท์มาโทรแล้วเอาไปเลย (ฎีกาที่ ๖๕๓/๒๕๕๓) เป็นลักทรัพย์เพราะแย่งกรรมสิทธิ์และการครอบครองโดยใช้อุบายขอใช้โทรศัพท์

หลอกว่ามีผู้ต้องการซื้อของจึงมอบของ (กรรมสิทธิ์) ให้เขาไปเป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๒๗๘-๒๗๙/๒๕๐๑)

เอาของปลอมมาหลอกขายเขาโอนเงิน (มอบกรรมสิทธิ์) ให้ เป็นฉ้อโกง(ฎีกาที่ ๓๓๕๑/๒๕๔๒)

หลอกว่าจะซื้อโค เขามอบโค (กรรมสิทธิ์) ให้โดยบอกจะชำระเงินให้แล้วก็พาโคหนีไปเป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๑๕๕๔/๒๕๑๑)

หลอกโดยเปลี่ยนป้ายราคาสินค้าเป็นราคาที่ถูกลงเพื่อให้พนักงานเก็บเงินมอบกรรมสิทธิ์ให้เป็นฉ้อโกง (ฎีกาที่ ๖๘๙๒/๒๕๔๓)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๗๗๐/๒๕๖๘ การที่โจทก์ต้องสูญเสียเงินไป มิได้เกิดจากจำเลยทั้งสาม
เอาเงินของโจทก์ไปโดยผลการ เพราะจำเลยทั้งสามมิเคยได้รับหรือเข้าถือครองเงินของโจทก์เลยไม่ว่า
ในช่วงเวลาใด หากแต่จำเลยที่ ๑ เพียงร่วมกับจำเลยที่ ๒ และร่วมกับจำเลยที่ ๓ ใช้อุบายหลอกลวง
ทำใบสั่งซื้ออันเป็นเท็จจนเป็นเหตุให้โจทก์หลงเชื่อว่าลูกค้าสินเชื่อของโจทก์สั่งซื้อสินค้าจากโจทก์จริง
โจทก์จึงชำระเงินค่าสินค้าตามใบสั่งซื้อ การที่โจทก์เสียเงินไปจึงเป็นผลมาจากการหลอกลวงของ
จำเลยทั้งสามตามที่ได้ร่วมกันแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง และ
โดยการหลอกลวงเป็นเหตุให้จำเลยทั้งสามได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากลูกค้าของโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลที่สาม
เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การกระทำของจำเลย
ทั้งสามตามฟ้อง จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ มิใช่
เป็นการลักทรัพย์โดยใช้กลอุบายแต่อย่างใด

เหตุเพิ่มโทษ

(มาตรา ๓๔๒)

ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ถ้าได้กระทำการฉ้อโกงโดย ..

๑. แสดงตนเป็นคนอื่น

คือ แสดงเป็นอีกคนหนึ่งเลยทีเดียว แม้บุคคลนั้นจะไม่มีตัวตนอยู่จริงก็ตาม เช่น หลอกหลวงให้เขาหลงเชื่อว่า จำเลยเป็นนายร้อยตำรวจโทจำลอง ประจำกองสอบสวนกลาง ซึ่งไม่มีตัวตนอยู่จริง (ฎีกาที่ ๑๗๘๔/๒๔๙๓) จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ กับชายอีกคนหนึ่งเป็นผู้ขับรถร่วมกันนำรถยนต์แท็กซี่คันเกิดเหตุมาขายให้ผู้เสียหาย โดยจำเลยที่ ๒ อ้างว่าเป็น นาง ส. เจ้าของรถและจำเลยที่ ๑ เป็นผู้มอบอำนาจในการโอนรถยนต์ให้แก่ผู้เสียหาย เอกสารเหล่านั้นเป็นเอกสารปลอม จำเลยร่วมกันนำเอกสารปลอมมาใช้ก็โดยมีเจตนาที่จะฉ้อโกงผู้เสียหายโดยแสดงตนเป็นคนอื่นนั่นเอง (ฎีกาที่ ๒๒๓๙/๒๕๒๒) หรือหลอกว่าเป็นเสียเพียงผู้จัดการบริษัท เป็นการฉ้อโกงโดยแสดงตนเป็นคนอื่น แต่ถ้า หลอกเพียงฐานะของตนเท่านั้น เช่น ใช้ชื่อจริงออกเช็คในชื่อตนเอง แต่หลอกว่าตนเป็นผู้แทนบริษัทเป็นการแสดงฐานะเท็จ มิใช่แสดงตนเป็นบุคคลอื่นไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษตามข้อนี้ (ฎีกาที่ ๑๒๓๐/๒๕๐๒)

๒. อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกลอกลง ซึ่งเป็นเด็กหรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกลอกลง

คำว่า “เด็ก” ถ้าถือตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดอายุของเด็กไว้ไม่เกิน ๑๖ ปี (มาตรา ๒๙๓) ซึ่งต้องอาศัยความ “เบาปัญญา” คือ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือ “ความอ่อนแอแห่งจิต” โดยไม่ถึงกับต้องวิกลจริต เป็นการคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอทางความคิดและเหตุผล เช่น เห็นเด็กใส่แหวนทองคำจึงเอาแหวนทองแดงมาแลก โดยหลอกว่าแหวนทองแดงวงใหญ่กว่ามีค่ากว่าแหวนทองคำวงเล็กที่เด็กใส่ เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๕๙ การที่จำเลยที่ ๑ หลอกลงเอาทรัพย์สินไปจากผู้เสียหายที่ ๑ ในขณะที่ผู้เสียหายที่ ๑ มีอาการป่วยทางจิต ซึ่งเป็นบุคคลที่มีภาวะแห่งจิตต่ำกว่าปกติ และยอมถูกลอกลงได้โดยง่ายกว่าคนปกติทั่วไปนั้น ถือเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงโดยอาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้เสียหายที่ ๑ ผู้ถูกลอกลง จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๒ (๒)

(๒) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน

(มาตรา ๓๔๓)

การกระทำได้แก่ การแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน คำว่า “**ประชาชน**” (PUBLIC) ได้แก่ บุคคลทั่วไป ไม่จำกัดการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ นั้น หาได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงมากหรือน้อยไม่เป็นหลักไม่ แต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญ แม้มีผู้เสียหายรายเดียวก็ผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๘๖๗/๒๕๒๓)

ดังนั้น หลอกคนเฉพาะกลุ่ม แม้มีจำนวนหลายคน ไม่ใช่การหลอกลวงคนทั่วไป เช่น จำเลยหลอกลวงเจ้าหน้าที่ของจำเลย ๓ คน จึงเป็นการหลอกลวงเฉพาะบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลย ซึ่งมีจำนวนมากเท่านั้น มิใช่เป็นการหลอกลวงประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป (ฎีกาที่ ๗๐๙/๒๕๒๓)

จำเลยโฆษณาหลอกลวงนักศึกษาเพื่อขายข้อสอบที่จำเลยเขียนขึ้นเอง เพื่อให้นักเรียนที่ซื้อข้อสอบจากจำเลยหลงเชื่อว่าเป็นข้อสอบจริงที่ออกสอบ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการหลอกลวงประชาชนทั่วไป (คือหลอกลวงเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่จะสอบเท่านั้น) จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ คงมีความผิดตามมาตรา ๓๔๑ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๕๖๓/๒๕๓๑)

ทำนองกลับกัน ถ้าเจตนาแสดงข้อความเท็จแก่ประชาชนแล้ว แม้จะมีคนทราบหรือหลงเชื่อเพียงคนเดียวก็มีความผิดแล้ว เช่น จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายและบุคคลอื่น ๆ ในท้องที่หลายจังหวัดให้มาสมัครไปทำงานต่างประเทศ โดยรับรองว่ามีงานให้ทำและจะได้ไปทำงานเร็ว เป็นเหตุให้ผู้เสียหายหลงเชื่อมาสมัครงานและชำระเงินให้ แต่จำเลยไม่สามารถจัดส่งไปทำงานและไม่ยอมคืนเงินแก่ผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยเป็นการฉ้อโกงประชาชน (ฎีกาที่ ๓๖๖๐/๒๕๒๗, ๒๔๘๖/๒๕๒๘)

จำเลยได้นำความไปโฆษณาทางสถานีโทรทัศน์ว่าพระพรหมเข้าฝันว่าประเทศไทยจะเกิดจลาจล ซึ่งความจริงจำเลยมิได้ฝันและประเทศไทยมิได้เกิดจลาจลทำให้ประชาชนจำนวนมากหลงเชื่อ จำเลยรับเงินจากประชาชนที่มาบูชาได้หลายหมื่นบาทเป็นความผิดตามมาตรา ๙๖/๒๕๑๗)

ผู้เสียหาย ๔ คนได้ทราบว่าที่วัด พ. มีพระเครื่องพระราชทานให้เช่าบูชา โดยจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดดังกล่าวเป็นผู้นำออกให้เช่า ผู้เสียหายทั้งสี่จึงไปเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๑ รับรองว่าพระเครื่องดังกล่าวเป็นพระเครื่องที่ตนได้รับพระราชทานมา เพื่อให้จำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไป แต่ไม่ปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ ได้โฆษณาให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงการให้เช่าพระเครื่อง หากเป็นเรื่องและผู้เสียหายทั้งสี่ทราบข่าวมาเองแล้วมาติดต่อขอเช่าพระเครื่องจากจำเลยที่ ๑ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน คงเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ เท่านั้น (ฎีกาที่ ๒๕๑๖/๒๕๓๔)

การแสดงความเท็จจริงด้วยการชักชวนเรื่องจัดหางานแก่ผู้เสียหายบางคนด้วยการบอกต่อกันเป็นทอด ๆ ก็
ผิดมาตรานี้ได้ กล่าวคือ ถือเอาเจตนาแสดงความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญและไม่จำเป็นที่จำเลยจะต้อง
กระทำการดังกล่าวด้วยตนเองมาตั้งแต่ต้นทุกครั้ง เพียงแต่จำเลยแสดงความอันเป็นเท็จแก่ผู้เสียหายบางคนแล้วมีการ

บอกต่อกันไปเป็นทอด ๆ เมื่อผู้เสียหายคนหลังทราบข่าวและมาสอบถามจำเลย จำเลยได้ยืนยันแสดงข้อความอันเป็น

เท็จนั้นและให้ผู้เสียหายไปติดต่อที่แพลตฟอร์มทุกครั้ง อันถือได้ว่าเป็นสำนักงานของจำเลยกับพวก แม้จะไม่มีการประชุมรับ

สมัครงานปิดไว้ก็ตาม การกระทำของจำเลยก็เป็นการฉ้อโกงประชาชน (ฎีกาที่ ๕๒๙๒/๒๕๔๐)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๖/๒๕๖๑ การชักชวนให้บุคคลทั่วไปหรืออย่างน้อยตั้งแต่สิบคนขึ้นไปมาทำการกู้ยืมเงิน

กันโดยการโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชน คือการกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไป ไม่จำกัดว่าด้วยการ

โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือป้ายประกาศต่อประชาชนในสถานที่ต่างๆ จึงไม่จำเป็นที่จำเลยทั้งสองกับพวกจะต้องกระทำ

การดังกล่าวต่อผู้เสียหายแต่ละคนด้วยตนเองตั้งแต่ต้นทุกครั้งเป็นคราวๆไป เพียงแต่จำเลยทั้งสองกับพวกแสดงความ

หลอกลวงให้ปรากฏแก่ผู้เสียหายบางคนแล้วเป็นผลให้ประชาชนหลงเชื่อและนำเงินมาลงทุนกับจำเลยทั้งสองกับพวกก็

ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว จำเลยที่ ๒ จะอยู่ด้วยกับจำเลยที่ ๑ และ พ. หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ

เหตุเพิ่มโทษ

ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นถ้ากระทำความผิดโดยการแสดงตนเป็นบุคคลอื่นหรืออาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งเป็นเด็กหรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

ความผิดฐานนี้ ย่อมความไม่ได้ ในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๓ ซึ่งมีใช้ความผิดต่อส่วนตัว แม้ผู้เสียหายขอถอนคำร้องทุกข์ ก็ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น (ฎีกาที่ ๒๒๙๒/๒๕๒๖, ๙๗/๒๕๑๘)

(๓) ความผิดฐานฉ้อโกงแรงงาน (มาตรา ๓๔๔)

การกระทำ ได้แก่ การหลอกลวงบุคคลตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ให้ประกอบการทำงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่ ๓ โดยจะไม่ใช้ค่าแรงหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นหรือโดยจะให้ค่าแรงหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้นต่ำกว่าที่ตกลงกัน ดังนี้ เมื่อคดีได้ความว่าจำเลยหลอกเพื่อให้ส่งเงินเท่านั้น ไม่ได้หลอกให้ทำงาน เพราะไม่มีงานให้ทำ จึงไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อประสงค์ต่อผลตามมาตรา ๓๔๔ จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรา ๓๔๔ (ฎีกาที่ ๑๐๕๑/๒๕๑๐) ทั้งนี้ผู้กระทำต้องมีเจตนา โดยมีเหตุชักจูงใจ “โดยทุจริต” มาตั้งแต่ต้น คือไม่มีตำแหน่งงานให้ทำจริง ๆ หรือตั้งใจจะไม่จ่ายค่าแรงทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ถ้าหากไม่ได้ความว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตเช่นนั้นในขณะที่จะตกลงกัน แต่เป็นเรื่องที่หลังจากตกลงกันแล้ว จึงมีเหตุขัดข้องเกิดขึ้นแก่จำเลย เช่น ในตำแหน่งงานนั้นถูกยกเลิกไป หรือของที่จ้างให้ทำส่งออกไม่ได้หรือราคาคงต่ำลง ทำให้จำเลยไม่อาจใช้ค่าแรงงานหรือค่าจ้างได้ตามที่ตกลงกันไว้ ก็เป็นเพียงการผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น จะปรับบทเป็นความผิดทางอาญาหาได้ไม่ (ฎีกาที่ ๑๙๕๓/๒๕๐๖)

ความผิดนี้เป็นความผิดยอมความได้ (มาตรา ๓๔๘)

(๔) ความผิดฐานฉ้อโกงค่าอาหาร (มาตรา ๓๔๕)

การกระทำ ได้แก่ การสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่มหรือเข้าอยู่ในโรงแรมโดยรู้ว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่มหรือค่าอยู่ในโรงแรมนั้น ความผิดนี้มุ่งคุ้มครองคนขายอาหารหรือเครื่องดื่มและโรงแรมในการให้บริการ ณ สถานที่นั้นโดยผู้กระทำมีเจตนาจะไม่จ่ายมาตั้งแต่แรก ไม่ใช่เรื่องการกินเชื่อเก็บเงินภายหลัง เช่น จำเลยให้คนไปเอาสุราที่ร้านผู้เสียหาย โดยให้บอกแก่ผู้เสียหายว่า จะนำเงินไปชำระให้ภายหลัง แล้วในวันรุ่งขึ้นได้ให้คนไปเอามาอีกซึ่งผู้เสียหายก็ยอมมอบให้มา เช่นนี้ เป็นเรื่องผู้เสียหายตกลงให้จำเลยซื้อของเชื่อกรณีไม่เข้าประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๔๕ (ฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๑๑)

เข้าไปกินกับพรรคพวกทั้ง ๆ ที่ไม่มีเงินแต่เชื่อว่าเพื่อนที่พาเข้าไปจะเป็นผู้ชำระเงินให้ เท่ากับไม่มีเจตนากระทำผิด หรือการสั่งอาหารจัดโต๊ะงานสมรสล่วงหน้าหลายวันเป็นเรื่องที่ขายเชื่อฐานะการเงินของผู้สั่ง แม้ต่อมาผู้สั่งไม่ชำระเงินก็ไม่ผิดฐานนี้ (ฎีกาที่ ๑๖๘๖/๒๕๐๕) เพราะมาตรานี้มุ่งถึงการบริโภคอาหารที่ร้านนั่นเอง การเข้าพักแล้วถูกขโมยสตางค์จึงไม่มีชำระไม่ผิดมาตรานี้ ต้องคิดจะพักโดยไม่จ่ายค่าที่พักตั้งแต่แรก ถ้าเป็นการเช่าบ้านแม้ตั้งใจจะไม่จ่ายค่าเช่าตั้งแต่แรกก็ไม่ผิดมาตรานี้เช่นกัน

ความผิดฐานนี้เป็นอันยอมความได้ (มาตรา ๓๔๘)

(๕) ความผิดฐานชักจูงเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น (มาตรา ๓๔๖)

การกระทำตามมาตรานี้ ได้แก่ การชักจูงผู้หนึ่งผู้ใดให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยเสียเปรียบ โดยอาศัยเหตุที่ผู้ถูกชักจูงมีจิตอ่อนแอหรือเป็นเด็กเบาปัญญาและไม่สามารถเข้าใจตามสมควรซึ่งสาระสำคัญแห่งการกระทำของตนจนผู้ถูกชักจูงจำหน่ายทรัพย์สินนั้น โดยผู้กระทำมี “มูลเหตุจูงใจ” เพื่อเอาทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นของตนหรือของบุคคลที่สาม กรณีตามมาตรานี้อาจไม่ถึงขั้น หลอกล่อแต่จูงใจให้จ่ายทรัพย์สินโดยเสียเปรียบ เช่น เห็นเด็กใส่สร้อยคอทองคำหนัก ๑ บาท ไม่รู้จักมูลค่าของทองจึงไปขอซื้อในราคา ๒,๐๐๐ บาท โดยจูงใจให้เด็กเอาเงินไปซื้อของเล่นที่เด็กอยากได้ จูงใจผู้มีจิตอ่อนแอให้จำหน่ายที่ดินที่มีมูลค่าสูงในราคาที่ถูกลงมาก ๆ เป็นต้น มาตรานี้ต่างกับมาตรา ๓๔๖ (๒) ตรงที่มาตรานี้ไม่ถึงกับหลอกลวงเพียงแต่ชักจูงให้จำหน่ายโดยอาศัยความเบาปัญญา ขณะที่มาตรา ๓๔๖ (๒) ต้องมีการหลอกลวงถึงขั้นฉ้อโกง

(๕) ความผิดฐานฉ้อโกงประกันภัย (มาตรา ๓๔๗)

การกระทำ ได้แก่ การแกล้งทำให้เกิดความเสียหาย คำว่า “แกล้ง” หมายถึง เจตนาทำให้เสียหาย แก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัยโดยมี “มูลเหตุชักจูงใจ” เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการ ประกันวินาศภัย เช่น เผลอบ้านของตนที่ประกันภัยไว้เพื่อเอาเงินประกัน ถ้ามีชาวบ้านช่วยกันดับทัน แม้ไม่มี ความผิดเพราะเป็นการเผาทรัพย์สินของตนเอง แต่ก็เป็นการพยายามฉ้อโกงตามมาตรานี้ได้ ถ้าทรัพย์สินนั้นถูกเผาไหม้ ไปบางส่วน ซึ่งสามารถเรียกค่าประกันได้แล้วก็เป็นความสำเร็จ แต่หากขณะกระทำไม่คิดว่าจะได้ประโยชน์ เช่น ทำเพลิงไหม้โดยประมาท หรือประกันรถไว้ แล้วตั้งใจจะฆ่าตนเอง จึงขับรถชนต้นไม้แต่ไม่ตาย จึงนำมา เรียกร้องค่าประกันรถ ดังนั้นไม่ผิดมาตรานี้ เพราะขาดมูลเหตุจูงใจเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ ขณะขับรถชนต้นไม้ มาคิดจะรับเอาประโยชน์จากการประกันในภายหลังไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๔๘)

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

ความผิดเกี่ยวกับการโกงเจ้าหนี้ เป็นคนละกรณีกับเรื่องฉ้อโกงที่กล่าวมาแล้วเพราะในเรื่องโกงเจ้าหนี้ไม่มีการหลอกลวงใด ๆ แล้วได้ทรัพย์สินของผู้อื่นไปเหมือนฉ้อโกง แต่เป็นเรื่องที่ลูกหนี้ทำให้เจ้าหนี้อาจไม่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน มี ๓ ลักษณะด้วยกันคือ

๑. การกระทำกับทรัพย์สินที่ตนจำนำไว้ (มาตรา ๓๔๙)
๒. การยักย้ายถ่ายเททรัพย์สิน และ
๓. การเกลี้ยให้ตนเองเป็นหนี้

(๑) ความผิดที่ทำแก่ทรัพย์ที่จำนำไว้ (มาตรา ๓๔๙)

มาตรา ๓๔๙ ผู้ใดเอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์อันตนจำนำไว้แก่ผู้อื่น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับจำนำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การจำนำ ได้แก่ การส่งมอบสังหาริมทรัพย์แก่ผู้รับจำนำเพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๗ เช่น เอาสร้อยคอ แหวนทองคำ โค กระบี่ไปมอบให้เจ้าหนี้เพื่อประกันการชำระหนี้ ถ้าการจำนำไม่ถูกต้อง เช่น จำเลยทำสัญญากู้เงินโจทก์โดยเอาที่ดินเป็นประกันเงินกู้ (ที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์จำนำไม่ได้) ต่อมาจำเลยเอาที่ดินแปลงนี้ไปจำนองเสีย การกระทำของจำเลยครั้งนี้ไม่ความผิดตามมาตรา ๓๔๙ (ฎีกาที่ ๑๐๕๐/๒๕๐๗)

เอาไปเสีย หมายถึง แย่งการครอบครองไปจากผู้รับจำนำ หากผู้รับจำนำคืนให้เอง ผู้กระทำไม่มีความผิด

ส่วนการทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์นั้น ต้องเป็นการกระทำแก่ตัวทรัพย์สินที่จำนำไว้นั้นเอง แม้ไม่ได้มีการเอาไปก็ตาม

“ทรัพย์สินอันตนได้จำนำไว้” แสดงว่า แม้เจ้าของเอาไปก็เป็นความผิด เพราะเจ้าหนี้เขามีสิทธิครอบครองยึดถือทรัพย์สินที่จำนำไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย แม้เจ้าของก็มาเอาไปโดยพลการไม่ได้ ฉะนั้นถ้าผู้จำนำให้ผู้อื่นไปเอาทรัพย์สินมาจากผู้รับจำนำ ผู้ใช้และผู้ที่ยึดถือกระทำก็มีความผิดฐานนี้ได้ เช่น ก. ใช้ ข. ให้ไปเอาทรัพย์สินของ ก. ที่จำนำไว้มา ข. ไม่ผิดฐานลักทรัพย์ เพราะ ข. เอาทรัพย์สินนั้นมาให้ ก. ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สิน แต่ ข. ผิดฐานสนับสนุน ก. ในการโกงเจ้าหนี้ ถ้า ข. ไปเอาทรัพย์สินนั้นมาให้ ก. เอง โดย ก. ไม่ได้ใช้หรือไม่ได้รู้เห็นด้วย ข. ก็คงไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะแม้ ข. จะละเมิดการครอบครองของเจ้าหนี้ แต่ไม่ได้ละเมิดกรรมสิทธิ์ของ ก. เพราะเอามาให้ ก. และ ข. ไม่ผิดฐานโกงเจ้าหนี้ เพราะ ข. มิใช่ผู้จำนำทรัพย์สินนั้น

ถ้าผู้กระทำไม่ได้กระทำโดยมี “มูลเหตุชักจูงใจ” เพื่อให้ผู้รับจำนำเสียหาย เช่น มีไฟไหม้บ้านผู้รับจำนำ
ผู้จำนำจึงเอาทรัพย์สินของตนไปเสียเพื่อไม่ให้ถูกไฟไหม้ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

หากทำกับทรัพย์สินที่จำนอง เช่น ชุดหน้าดินที่จำนองไปขายหรือทำกับเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่กฎหมายให้
จำนองได้ก็ไม่ผิดตามมาตรานี้เช่นกัน เพราะเป็นทรัพย์สินจำนองไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำนำ

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๕๑)

(๒) ความผิดฐานย้ายทรัพย์ (มาตรา ๓๕๐)

มาตรา ๓๕๐

ผู้ใดเพื่อบริโภคให้เจ้าหนี้ของตน หรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมด

หรือแต่บางส่วน ซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือ
โอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์ใดก็ดี แก่ล้งให้ตนเองเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นความจริงก็ดี ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คำว่า “หนี้” ที่บัญญัติไว้ในตอนต้นของมาตรา ๓๕๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มิได้หมายถึงเฉพาะหนี้เงินเท่านั้นแต่ยังรวมถึงหนี้อื่น ๆ เช่น การโอนขายที่ดินตามสัญญาจะซื้อจะขาย (ฎีกาที่ ๗๕๕/๒๕๑๘) ด้วย

การโกงเจ้าหนี้ต้องเป็นกรณีที่มีหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้อยู่และเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องทางศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ดังนี้ ถ้าเป็นกรณีที่ไม่มีมูลหนี้ต่อกัน ย่อมไม่มีองค์ประกอบความผิดตามนี้ (ฎีกาที่ ๙๓/๒๕๐๗) การครอบครองปรปักษ์นั้นมิได้ก่อนให้เกิดหนี้แก่จำเลยที่ ๑ เป็นเพียงกฎหมายรับรองหรือให้สิทธิโจทก์ได้กรรมสิทธิในที่ดินนั้นเท่านั้น จำเลยที่ ๑ ไม่มีหนี้จะต้องชำระแก่โจทก์ การที่จำเลยที่ ๑ จดทะเบียนโอนขายที่ดินของตนเองไปให้บุคคลอื่น จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ (ฎีกาที่ ๓๕๒๗/๒๕๒๖) เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้เป็นความผิดตามมาตรานี้เกิดขึ้น เมื่อเจ้าหนี้ได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ผู้กระทำความผิดและมี “มูลเหตุชักจูงใจ” เพื่อมิให้เจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกระทำการย้ายไปเสียซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์ใด

ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เมื่อเป็นหนี้หรือเมื่อเจ้าหนี้ได้ใช้หรือจะใช้สิทธิจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ใช้หนี้แล้ว ลูกหนี้จะยักย้าย ถ่ายเท หรือโอนทรัพย์สินไปยังผู้อื่นไม่ได้เลย เพราะถ้าลูกหนี้มีทรัพย์สินเหลือพอชำระหนี้ก็ไม่เข้าองค์ประกอบความผิด เช่น ลูกหนี้เป็นหนี้อยู่ ๑ ล้านบาท ลูกหนี้มีที่ดินราคา ๑ ล้าน ๒ แสนบาท มีรถราคา ๕ แสนบาทอยู่ ๒ คัน มีทองคำแท่งมูลค่า ๙ แสนบาท ดังนี้ ลูกหนี้ขายที่ดินและรถได้ ๑ คัน หรือขายรถ ๒ คัน และทองคำทั้งหมดได้ เพราะทรัพย์สินที่เหลือพอชำระหนี้ ๑ ล้านบาทได้ หรือหนี้้นั้นไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ดี ขาดอายุความแล้วก็ดี หรือหนี้้นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระก็ดี เจ้าหนี้ใช้สิทธิทางศาลไม่ได้ ความผิดฐานนี้ก็มีไม่ได้ ลูกหนี้ก็ยังโอนย้ายถ่ายเททรัพย์สินได้ตามปกติ

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๐ นั้น เจ้าหนี้จะต้องใช้สิทธิทางศาลให้ชำระหนี้แล้ว อย่างหนึ่ง หรือว่าจะใช้สิทธิทางศาลให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกอย่างหนึ่ง เป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย แต่ทั้งนี้ เจ้าหนี้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มิได้หมายความว่าถึงเฉพาะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น หากยังหมายถึงเจ้าหนี้ทั้งหลายซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ด้วย (ฎีกาที่ ๘๗๗๔/๒๕๕๐) เพียงแต่แจ้งให้ลูกหนี้ทราบว่าหากไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้จะฟ้องศาลก็เข้าเงื่อนไขตามมาตรานี้แล้ว แต่ถ้าเจ้าหนี้ยังไม่คิดจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลหรือไม่มีสิทธิเรียกร้องก็ไม่ใช่เป็นโกงเจ้าหนี้ เมื่อเจ้าหนี้ยังไม่ได้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง หรือการที่เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีอาญาก็เพียงเพื่อให้ลูกหนี้หาประกันมาให้เจ้าหนี้ เป็นที่พอใจแล้วจะไม่เอาเรื่องแก้ลูกหนี้ อันเป็นการแสดงว่าเจ้าหนี้ยังจะไม่ใช้สิทธิทางศาลเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้ว การที่ลูกหนี้โอนที่ดินให้ผู้อื่นไป องค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ จึงยังไม่เกิด (ฎีกาที่ ๑๐๕๔/๒๕๐๗) เช่น ขายทรัพย์ไปโดยไม่ได้อำนาจจากเจ้าหนี้ ตามข้อตกลงหรือเมื่อเจ้าหนี้ยังไม่ได้ใช้สิทธิทางศาล ลูกหนี้ไม่ผิดตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๓๙๒/๒๕๐๖)

ผู้เสียหายให้จำเลยกู้ยืมเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้ทำหลักฐานแห่งการกู้เป็นหนังสือให้ไว้
ผู้เสียหายจึงไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลกับจำเลยได้ตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๔๐๖/๒๕๑๒)

ศาลออกหมายบังคับคดีแล้วลูกหนี้ยังขึ้นโอนที่ดินให้แก่ผู้อื่น ทรัพย์ที่เหลือไม่พอชำระหนี้ (ฎีกาที่ ๓๐๘๕/
๒๕๒๖)

จำเลยที่ ๑ สัญญาขายที่ดินให้แก่โจทก์แล้วยังนำไปขายฝากแก่จำเลยที่ ๒ และไม่ไถ่ถอนทั้งที่ทราบดีว่า
โจทก์จะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล ย่อมมีความหมายเป็นที่เข้าใจแจ้งชัดแล้วว่าเป็นการกระทำโดยมีเจตนาทุจริตและ
ความผิดตามมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๓๔๘๘/๒๕๒๖)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๖๔/๒๕๖๓ หนี้ของโจทก์เกิดขึ้นก่อนที่จำเลยจะถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โจทก์จึงต้องยื่นขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๒ เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง เมื่อโจทก์ไม่ยื่นขอรับชำระหนี้ โจทก์ย่อมหมดสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้ต่อไป ซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐ ที่บัญญัติว่า เจ้าหนี้ซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้นั้น หมายถึงเจ้าหนี้ที่สามารถบังคับชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เมื่อโจทก์มิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน ๒ เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ย่อมหมดสิทธิบังคับชำระหนี้จากจำเลยได้อีกต่อไป เพราะผลของการประนีประนอมหนี้หลังล้มละลายย่อมผูกพันโจทก์ และเมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายไปแล้ว จำเลยย่อมหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลาย ทั้งคำว่า "เจ้าหนี้ของตน" ย่อมหมายถึงเฉพาะโจทก์ที่เป็นผู้เสียหายในคดีนี้เท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงเจ้าหนี้อื่นของจำเลยที่มีได้ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ด้วย ดังนั้น การที่จำเลยขายที่ดินตามฟ้องจึงมิใช่การกระทำเพื่อมิให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในคดีแพ่งได้รับชำระหนี้ จำเลยไม่มีความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๗๕/๒๕๖๓ จำเลยที่ ๒ จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงสำนักงานแห่งใหญ่ของจำเลยที่ ๑ จากเดิมเลขที่ ๒๘๖ ไปอยู่ที่ใหม่ แล้วจำเลยที่ ๔ จดทะเบียนจัดตั้งจำเลยที่ ๓ ขึ้นมาโดยใช้สำนักงานแห่งใหญ่เดิม ของจำเลยที่ ๑ เป็นที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ของจำเลยที่ ๓ ทั้งจำเลยที่ ๓ มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับจำเลยที่ ๑ คือประกอบกิจการรับจ้างผลิตเหล็ก รีด หล่อและหลอมเหล็ก และจำเลยที่ ๔ ก็เบิกความรับว่า จำเลยที่ ๓ ได้ใช้ เครื่องจักรที่ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๒๘๖ ด้วย เมื่อขณะนำยัดป้ายทะเบียนเครื่องจักรมีร่องรอยถูกขูดลบออก โดยจำเลย ทั้งสี่เป็นผู้ครอบครองดูแลสถานที่เก็บรักษาเครื่องจักรตามที่ได้จดทะเบียนไว้ และจำเลยที่ ๓ เป็นผู้ใช้เครื่องจักรใน การประกอบกิจการ รวมทั้งนำป้ายชื่อจำเลยที่ ๓ มาติดอยู่หน้าเลขที่ ๒๘๖ การกระทำของจำเลยทั้งสี่นอกจากจะ เป็นทางทำให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ เข้าใจผิดแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นการร่วมกันซ่อนเร้น เครื่องจักรของจำเลยที่ ๑ ไว้เพื่อมิให้โจทก์ติดตามยึดเครื่องจักรนั้นมาชำระหนี้ได้ แม้โจทก์มิได้นำสืบให้ปรากฏชัดแจ้งว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ โอนขายกิจการและเครื่องจักรไปให้จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ จริงหรือไม่ ตั้งแต่เมื่อไร แต่ พฤติการณ์ของจำเลยทั้งสี่ก็รับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยแล้วว่าจำเลยทั้งสี่มีเจตนาเพื่อไม่ให้โจทก์เจ้าหนี้ของ จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนอันเป็นความผิดฐานร่วมกันโกงเจ้าหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๔๓๐/๒๕๖๘ จำเลยโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์และรถจักรยานยนต์พิพาท
ซึ่งอยู่ในระหว่างที่โจทก์ร่วมซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดย
การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด จึงเป็นการ
โอนทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้อื่นโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อไม่ให้โจทก์ร่วมในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา
ได้รับชำระหนี้ค่าสินไหมทดแทน อันเป็นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐ และเป็น
การทำละเมิดต่อโจทก์ร่วม

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๒๘/๒๕๖๘ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ต้องมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวได้มาระหว่างสมรสจึงถือว่าเป็นสินสมรสของจำเลยทั้งสอง แต่เหตุที่ใส่ชื่อจำเลยที่ ๑ เพียงคนเดียวในหนังสือสัญญากู้เงินพิเศษและสัญญาจำนองที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างน่าเชื่อว่าเป็นเพราะจำเลยที่ ๑ เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ค. และมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ตามระเบียบของสหกรณ์ ค. ดังนั้นไม่ว่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องจะเป็นชื่อของจำเลยที่ ๑ หรือที่ ๒ เมื่อเป็นสินสมรสของจำเลยทั้งสอง ไม่ว่าจำเลยที่ ๑ จะโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๒ หรือไม่ก็ตาม ผู้ร้องยังคงมีสิทธิยึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องเพื่อขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ที่จำเลยที่ ๑ ค้างชำระได้ อีกทั้งยังปรากฏว่าจำเลยทั้งสองชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์ ค. มาโดยตลอด กรณีย่อมทำให้จำนวนหนี้ที่จำเลยทั้งสองจะต้องชำระให้แก่สหกรณ์ ค. ลดลง ผู้ร้องก็ยังมีสิทธิได้รับเงินส่วนที่เหลือจากการชำระหนี้ให้แก่ผู้รับจำนองมาชำระหนี้แก่ผู้ร้องเพิ่มขึ้น ประกอบกับภายหลังการโอนที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๒ แล้ว จำเลยทั้งสองก็ยังอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาตลอดมา ดังนั้นการกระทำของจำเลยทั้งสองจึงไม่ทำให้สิทธิของผู้ร้องได้รับความเสียหาย กรณีจึงไม่เป็นการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินเพื่อมิให้ผู้ร้องได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ไม่เป็นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐

(๓) แกล้งให้ตนเองเป็นหนี้

(มาตรา ๓๕๐)

การแกล้งให้ตนเป็นหนี้ ทำให้เจ้าหนี้เสียหาย เช่นเป็นหนี้เขาอยู่ ๑ ล้านบาท พอถึงเวลาที่เจ้าหนี้ฟ้องให้ชำระ ลูกหนี้ก็ไปตกลงกับนายแดงและนายดำให้มาทำสัญญาว่าตนเองเป็นหนี้รายละ ๑ ล้านบาท เมื่อมีการฟ้องลูกหนี้ ซึ่งมีทรัพย์สินทั้งหมดเพียง ๑ ล้านบาท เจ้าหนี้ที่แท้จริงเขาควรจะได้รับชำระหนี้เต็ม แต่เมื่อมีนายแดงและนายดำมาเป็นเจ้าหนี้ด้วย ทรัพย์ ๑ ล้านบาท ก็ต้องเฉลี่ยให้กับเจ้าหนี้ทุกคน เจ้าหนี้ที่แท้จริงก็ได้รับไปเพียงสามแสนกว่าบาทเท่านั้น ดังนี้ เป็นการที่ลูกหนี้แกล้งให้ตนเป็นหนี้ นายแดงและนายดำอันไม่เป็นความจริง เป็นความผิดทั้งตัวลูกหนี้และผู้ที่ยอมรับอ้างเป็นเจ้าหนี้ จำเลยที่ ๑ แกล้งให้ตนเองเป็นจำเลยที่ ๒ อันไม่เป็นความจริง ย่อมมีความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ส่วนจำเลยที่ ๒ ผู้รับสมอ้างเป็นเจ้าหนี้ ถือได้ว่าร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๑ ด้วย (ฎีกาที่ ๑๔๗๔/๒๕๑๗)

ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดต้องมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๕๑)

ความผิดฐานยักยอก

การกระทำอันเป็นการยักยอกทรัพย์เป็นความผิดที่คุ้มครองกรรมสิทธิ์เพราะการครอบครองอยู่ที่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การที่ผู้ครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นอยู่ เกิดเจตนาทุจริตเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม ไม่ว่าทรัพย์ของผู้อื่นนั้นจะตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิด โดยการมอบจากตัวเจ้าทรัพย์ของผู้แทนของเจ้าทรัพย์หรือได้มาโดยผลของกฎหมายหรือโดยสัญญาหรือแม้จะได้การครอบครองนั้นมาโดยไม่ชอบก็ตาม

ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกทรัพย์มีด้วยกัน ๔ ฐานความผิด คือ (๑) ความผิดฐานยักยอก (๒) ยักยอกทรัพย์ที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดหรือเป็นทรัพย์สินหาย (๓) ยักยอกทรัพย์ที่ตนมีหน้าที่ดูแล และ (๔) ยักยอกทรัพย์สินที่มีค่าที่ซ่อนหรือฝังไว้

(๑) ความผิดฐานยักยอก (มาตรา ๓๕๒)

ความผิดนี้ ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่นหรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย แล้วเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยเจตนาและมี “มูลเหตุชักจูงใจ” โดยทุจริต เป็นการกระทำต่อกรรมสิทธิ์

๑.๑ การครอบครองทรัพย์

ดังได้อธิบายมาแล้วในเรื่องความผิดฐานลักทรัพย์ ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างยักยอกกับลักทรัพย์ ก็ต้องดูว่าผู้ใดมีการครอบครองทรัพย์นั้นอยู่ หากการครอบครองอยู่ที่ผู้กระทำความผิดก็เป็นยักยอก หากการครอบครองอยู่ที่ผู้อื่นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อมีการแย่งการครอบครองโดยมีเจตนาทุจริตแต่แรกกระทำ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดได้การครอบครองมาโดยมิได้มีการแย่งการครอบครอง แล้วเกิดเจตนาทุจริตเบียดบังเอาเป็นของตนในภายหลัง ก็เป็นยักยอกไม่ใช่ลักทรัพย์

การครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่นนี้ จะต้องได้ครอบครองอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงการยึดถือไว้ชั่วคราว การครอบครองต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงแล้วดูต่อไปว่าใครครอบครอง เช่น เจ้าของทรัพย์สินมอบทรัพย์สินไว้เพื่อจะไปเข้าห้องน้ำในเรือที่โดยสารมาด้วยกัน แสดงว่ามีได้สละการครอบครองให้ผู้รับฝากเอาทรัพย์สินไป การครอบครองที่แท้จริงยังอยู่ที่เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับฝากเอาไปจึงเป็นลักทรัพย์ไม่ใช่ยกยอก (ฎีกาที่ ๑๗๙/๒๕๐๗)

การที่จำเลยเป็นลูกจ้างในโรงแรมแห่งหนึ่ง และทำหน้าที่เป็นพนักงานขายสุรานั้น สุราที่จำเลยไปเบิกมาขายยังอยู่ในความครอบครองของโรงแรม ฉะนั้น เมื่อจำเลยร่วมกันเอาสุราไปเป็นของตน โดยมีเจตนาทุจริต เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๒๕๓/๒๕๐๖)

ลูกจ้างนำเรือพร้อมทั้งอวนและสิ่งของเครื่องใช้ไปจับปลาในทะเลในระยะเวลา ๒ วัน เมื่อจับปลาเสร็จแล้วก็ต้องนำเรือกลับมามอบให้แก่เจ้าของเรือเป็นกิจวัตรในการปฏิบัติหน้าที่ของลูกจ้าง ดังนี้ การครอบครองเรือพร้อมทั้งอวนและเครื่องใช้จึงอยู่ในความครอบครองของนายจ้างเจ้าของทรัพย์ เมื่อจำเลยได้เอาเรือและอวน สิ่งของเครื่องใช้ไปซุกซ่อนแล้วบอกขายโดยเจตนาทุจริต จึงเป็นการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่ยกยอก (ฎีกาที่ ๑๙๒๔-๑๙๒๕/๒๕๑๔)

จำเลยเป็นคนขับรถขององค์การ ร.ส.พ. โจทก์ร่วมซึ่งรับบรรทุกสินค้าผ่านแดนไม่มีหน้าที่รักษาทรัพย์ เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจรับสินค้าในรถแล้ว ใช้ลวดมัดประตูล็อกที่ประตูรถ เมื่อรถออกเดินทางก็ควบคุมไปด้วยถือว่าสินค้าเหล่านี้อยู่ในความดูแลรักษาของเจ้าหน้าที่ศุลกากรและเจ้าหน้าที่ของโจทก์ร่วมผู้ควบคุมรถหาใช้จำเลยไม่ คนขับเอาของไปเป็นลักทรัพย์ไม่ใช่ยกยอก (ฎีกาที่ ๗๑๑/๒๕๒๓) ผู้เสียหายไม่ทราบว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนอยู่ท้ายรถจึงมอบรถให้จำเลยไปใช้ ผู้เสียหายไม่ได้สละ (หรือส่งมอบ) การครอบครอง จำเลยรู้ว่าผู้เสียหายจะต้องติดตามเอาคืน แต่จำเลยกลับให้ผู้อื่นนำไปใช้จึงเป็นลักทรัพย์ไม่ใช่ยกยอก (ฎีกาที่ ๓๓๓๓/๒๕๔๕)

ถ้าได้ทรัพย์สินมาอยู่ในความครอบครองอย่างแท้จริงแล้ว เช่น ผู้เสียหายได้มอบกระบี่และรถจักรยาน ๒ ล้อ ให้เลยเป็นผู้ควบคุมดูแลรักษาโดยเก็บรักษาไว้ที่นาเพื่อใช้ทำนาและไร่ ตามพฤติการณ์ดังกล่าวผู้เสียหายได้มอบหมายให้ จำเลยยึดถือครอบครองทรัพย์สินนั้นแทนผู้เสียหาย การยึดถือครอบครองทรัพย์สินจึงอยู่ที่จำเลย หากยังอยู่ที่ผู้เสียหายไม่ เมื่อ จำเลยเอาทรัพย์สินนั้นไปให้แก่บุคคลอื่น จึงมีความผิดฐานยกยอกทรัพย์สิน (ฎีกาที่ ๒๖๑๐/๒๕๑๙)

เจ้าของทรัพย์สินซึ่งศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกก็คือว่าเป็นผู้มอบหมายทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้จัดการมรดกครอบครอง หากผู้จัดการมรดกเบียดบังเอาไปโดยทุจริตเป็นยกยอกได้ (ฎีกาที่ ๓๕๒๕/๒๕๒๘)

จำเลยรับจ้างซ่อมรถไถของโจทก์ รถอยู่กับจำเลยที่อุรวา ๑ ปี ถือได้ว่าโจทก์มอบหมายให้จำเลยครอบครองรถ และเสื่อสุบของโจทก์ จำเลยเปลี่ยนเอาเสื่อสุบเก่าใส่แทนเสื่อสุบใหม่ของโจทก์เป็นยกยอก (ฎีกาที่ ๑๖๓๖/๒๕๒๑)

การที่ผู้เสียหายให้จำเลยเข้าบ้านและบอกให้ช่วยดูแลทรัพย์สินในบ้าน ถือเป็นการมอบหมายให้จำเลยครอบครองทรัพย์สินที่อยู่ในบ้านแทนผู้เสียหายแล้ว เมื่อจำเลยเอาทรัพย์สินในบ้าน เช่น ผ้าห่ม เสื่อ เต้าไฟฟ้า โต๊ะ เก้าอี้ หลอดไฟฟ้าไป เป็นยกยอก (ฎีกาที่ ๒๒๘๒/๒๕๒๑)

ยืมรถจักรยาน แหวนเพชร นาฬิกา กำไลประดับเพชร สร้อยคอ เขาไปแล้วไม่นำมาคืน (ฎีกาที่ ๑๕๕๔-๑๕๕๕/๒๕๑๒)

มอบเงินจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยผู้เป็นสมุห์บัญชีธนาคารและเป็นเพื่อนบ้านไปฝากเข้าบัญชีของผู้เสียหายที่ธนาคาร แต่จำเลยก็ไม่นำเงินเข้าบัญชีให้ในวันนั้นหรือในวันรุ่งขึ้น แล้วผิดผ่อนเรื่อยมา เป็นยกยก (ฎีกาที่ ๓๗๔๖/๒๕๔๒)

ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์บรรทุกจากบริษัท อ. โดยชำระเงินในวันทำสัญญาบางส่วน ที่เหลือผ่อนชำระเดือนละงวด รวม ๓๖ งวด มีชาวบ้านที่จำเลยจ้างมาเป็นผู้ค้าประกัน หลังจากทำสัญญาเช่าซื้อและขับรถไปแล้วจำเลยไม่ชำระค่าเช่าซื้อและไม่ติดต่อกับผู้เสียหายอีกเลย บริษัท อ. จึงบอกเลิกสัญญา แต่จำเลยไม่ส่งมอบรถคืน เมื่อสอบถามจำเลย จำเลยอ้างว่าขายไปแล้วแต่ไม่ยอมบอกว่าขายให้แก่ผู้ใด ดังนี้ การที่จำเลยทำสัญญาเช่าซื้อและชำระเงินล่วงหน้าก็เพื่อให้ได้รถยนต์ไปไว้ในครอบครอง มิได้มีเจตนาจะชำระราคาอีก พฤติการณ์ของจำเลยดังกล่าว เป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินของบริษัท อ. ที่อยู่ในครอบครองของจำเลยไปโดยทุจริตเป็นความผิดฐานยกยก หาใช่เป็นเพียงการกระทำผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้นไม่ (ฎีกาที่ ๗๗๒๗/๒๕๔๔)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๓๑/๒๕๖๒ โจทก์ร่วมมอบทัณฑ์มให้จำเลยไปขายโดยกำหนดราคาขั้นต่ำไว้
จำเลยจะขายในราคาที่สูงกว่าก็ได้ จำเลยเพียงแต่มีหน้าที่นำเงินตามราคาที่โจทก์ร่วมกำหนดไว้มาชำระ
คืนให้แก่โจทก์ร่วมเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้จำเลยย่อมมีสิทธิขายทัณฑ์มอย่างเป็นของของตนเอง หากใช้เป็น
ตัวแทนไปขายในนามของโจทก์ร่วมไม่ แม้จะมีข้อตกลงให้ค่าตอบแทนแก่จำเลยในอัตราร้อยละ ๓ ของ
เงินที่ขายทัณฑ์มได้ ก็ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์ร่วมกับจำเลยเปลี่ยนแปลงไป เมื่อจำเลยขาย
ทัณฑ์มได้แล้วไม่ส่งเงินให้แก่โจทก์ร่วมจนครบถ้วน ถือได้ว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาทางแพ่งต่อโจทก์ร่วม
เท่านั้น การกระทำของจำเลยไม่มีความผิดฐานยกยอกทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๕๘/๒๕๖๗ จำเลยทั้งสองเป็นลูกจ้างของโจทก์ โดยจำเลยที่ ๑ มีตำแหน่งเป็นพนักงานขาย ส่วนจำเลยที่ ๒ มีตำแหน่งเป็นผู้จัดการ จำเลยที่ ๒ มีสิทธิพิเศษสามารถเข้าสู่ระบบของทุกแผนก รวมทั้งสามารถโอนสิทธิในการเข้าสู่ระบบโปรแกรมของพนักงานคนอื่นไปยังแผนกอื่นหรือไปยังคลังสินค้าอื่น ๆ ได้ จำเลยทั้งสองซึ่งมีหน้าที่จัดการดูแลและจัดการขายสินค้าของโจทก์ร่วมกันโอนสินค้าจากคลังสินค้าของโจทก์ผ่านระบบโปรแกรมที่ควบคุมการเบิกจ่ายสินค้าไปไว้ในคลังสินค้าของบริษัท ธ. และให้จำเลยที่ ๑ ตัดขายสินค้าที่ถูกลักไปให้ขายออกจากระบบของโจทก์ จำเลยทั้งสองจึงมีสิทธิเพียวยึดถือดูแลไว้แทนนายจ้างชั่วคราวที่ปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น สิทธิครอบครองยังคงอยู่ที่โจทก์ การที่จำเลยทั้งสองเอาสินค้าของโจทก์ไปขายต่ำกว่าราคาที่แท้จริงโดยทุจริต จึงเป็นการร่วมกันลักทรัพย์ของโจทก์ที่เป็นนายจ้าง หากใช้กรณีที่จำเลยทั้งสองได้รับมอบหมายจากโจทก์ให้เป็นผู้ครอบครองสินค้าของโจทก์ แล้วเบียดบังเอาเงินที่ขายสินค้าของโจทก์ไปโดยทุจริต อันเป็นความผิดฐานร่วมกันลักยอกตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ วรรคหนึ่ง ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๖๗๔/๒๕๖๘ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ไม่ใช่ความผิดเฉพาะตัวของผู้ครอบครองทรัพย์ เพียงผู้เดียวเท่านั้น ผู้อื่นอาจร่วมกระทำความผิดกับผู้ครอบครองทรัพย์ได้ หากร่วมมือร่วมใจกันกระทำการยักยอกกับผู้ได้รับมอบหมายให้ครอบครองทรัพย์ แม้จำเลยมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ช. ซึ่งยึดรถกระบะของกลางไว้เป็นหลักประกันการกู้ยืมก็ตาม แต่เมื่อจำเลยรู้แล้วว่ารถกระบะของกลางเป็นของผู้เสียหายที่นำมาให้ ช. ยึดไว้เป็นหลักประกันการกู้ยืมแล้ว จำเลยนำรถกระบะของกลางไปจำหน่ายโดย ช. ให้ความยินยอม หลังจากจำเลยจำหน่ายรถกระบะของกลางแล้วได้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของ ส. บุตรชายของ ช. พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่า จำเลยเป็นผู้ครอบครองรถกระบะของกลางด้วย เมื่อต่อมา ช. และจำเลยไม่สามารถติดตามรถกระบะของกลางคืนมาได้ แสดงว่าจำเลยและ ช. ร่วมกันเบียดบังนำรถกระบะของกลางไปจำหน่ายโดยแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ถือว่าจำเลยและ ช. มีเจตนาทุจริต จำเลยจึงเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิดกับ ช. ในความผิดฐานยักยอก กรณีมิใช่การช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซึ่งรถกระบะของกลางโดยจำเลยรู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานยักยอก อันเป็นความผิดฐานรับของโจร

๑.๒ ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย

ปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต้องพิจารณาตามหลักกรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น การซื้อขายตามปกติกรรมสิทธิ์ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อขณะทำสัญญา แม้ยังชำระราคาไม่หมดก็ตาม ถ้าผู้ซื้อเอาทรัพย์สินนั้นไปขายต่อไม่เป็นยกยกออก ส่วนผู้ขายถ้ายังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นไป กลับเอาไปขายให้แก่ผู้อื่นเสีย มีความผิดฐานยกยกออกเพราะกรรมสิทธิ์ไม่ได้เป็นของตนอีกต่อไปแล้ว แต่ถ้าเป็นการเช่าซื้อ กรรมสิทธิ์ยังไม่โอนไปยังผู้เช่าซื้อ ถ้าผู้เช่าซื้อเอาทรัพย์สินนั้นไปขายต่อเป็นยกยกออก จำเลยเช่าซื้อจักรเย็บผ้า ๑ หลัง จำเลยส่งเงินค่าเช่าซื้อเป็นรายเดือน ได้ผ่อนชำระมาบ้างแล้ว ที่เหลือจำเลยไม่ยอมชำระและจำเลยได้นำเอาจักรดังกล่าวไปจำหน่ายเสียที่สถานธนาณูปาลเป็นความผิดทางอาญาฐานยกยกออก (ฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๕๐๗) การครอบครองเงินแล้วเบียดบังเงินเอาไว้ทุก ๆ วัน วันละเล็กน้อยเป็นการยกยกออกต่างกรรมเป็นกระหนง ๆ ไป (ฎีกาที่ ๓๐๙๑-๓๐๙๒/๒๕๒๓)

ผู้จัดการหลอกขายน้ำอัดลมแพงกว่าราคาจริงแล้วเอาเงินส่วนที่เกินนั้นไปเสีย เงินส่วนนี้ไม่ใช่ของเจ้าของบริษัท จึงไม่ใช่ยกยอกเงินบริษัท (ฎีกาที่ ๔๖๘๔/๒๕๒๘) หรือจำเลยนำสินค้าของโจทก์ไปส่งแก่ลูกค้าของโจทก์เมื่อได้รับเช็คชำระค่าสินค้าจำเลยควรส่งมอบเช็คแก่โจทก์ แต่ไม่ส่งมอบกลับนำเช็คไปขายแล้วเอาเงินไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย เงินที่จำเลยขายเช็คได้ไม่ใช่เงินของโจทก์เพราะโจทก์มิได้มอบหมายให้จำเลยเอาเช็คไปขายและไม่ใช่เงินที่จำเลยได้รับมอบจากธนาคารตามเช็ค ซึ่งอาจถือได้ว่ารับไว้แทนโจทก์แต่เป็นเงินของจำเลยเอง จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานยกยอกเงินที่จำเลยนำเช็คไปขายได้มา คงมีความผิดฐานยกยอกเช็ค (ฎีกาที่ ๒๓๑๙/๒๕๒๙)

ส่วนการยกยอกทรัพย์ที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องมรดกที่ยังไม่มีการแบ่งทายาทเป็นเจ้าของร่วมกัน (ฎีกาที่ ๔๓๐/๒๔๙๑) ใครเอาทรัพย์มรดกที่ตนครอบครองอยู่ไปก็เป็นยกยอกทรัพย์ของเจ้าของร่วมได้ นำที่ดินซึ่งเป็นสินสมรสเป็นเจ้าของร่วมกับโจทก์ขายฝากและไม่ไถ่คืน (ฎีกาที่ ๑๒๒๕๐/๒๕๕๗) หรือร่วมทุนกันซื้อช้างเป็นเจ้าของร่วมกันแล้วปลัดกันเลี้ยงเพื่อหาประโยชน์ ครั้นจำเลยเลี้ยงแล้วถึงคราวที่ต้องปลัดให้เจ้าของร่วมเลี้ยงบ้าง จำเลยกลับเบียดบังเอาไว้เลี้ยงเพื่อประโยชน์ตนเสียแต่ฝ่ายเดียวไม่มอบให้อีกาคนหนึ่งเป็นยกยอก (ฎีกา ๑๓๒๖/๒๕๐๓) นำเงินที่เป็นของหุ้นส่วนซึ่งเป็นเจ้าของร่วมไปใช้ส่วนตัว (ฎีกาที่ ๗๐๗๗/๒๕๔๗) เป็นยกยอกทรัพย์ของเจ้าของร่วม

ถ้าเป็นการยืมใช้สิ้นเปลือง เช่น ยืมเงิน फिल्मถ่ายรูป ข้าวสาร หรือน้ำมันไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยืม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๐ ผู้ยืมเอาเงิน फिल्मหรือน้ำมันไปใช้หรือจำหน่ายเสียไม่เป็น ยกยก จำเลย (ยืม) เอาน้ำมันดีเซลไปจากโจทก์ ๕ ครั้ง รวมจำนวน ๕,๐๒๖.๔๕ ลิตร คิดราคาเป็นเงิน ๓๕,๗๓๘.๐๖ บาท โดยสัญญาว่าจะนำมาคืนให้ภายในเวลากำหนด เป็นเรื่องการยืมใช้สิ้นเปลืองในทางแพ่ง กรรมสิทธิ์ในน้ำมันเป็นของจำเลยแล้ว แม้จำเลยไม่คืนให้ตามกำหนด การกระทำของจำเลยไม่เป็นผิดฐานยกยก (ฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๓๐)

การฝากเงิน ผู้รับฝากมีหน้าที่คืนให้ครบจำนวนเงิน เป็นทรัพย์สินที่ใช้สลับเปลี่ยน การเอาเงินไปใช้จึงไม่เป็น
ยกยกออก เช่น จำเลยได้รับฝากทรัพย์สินของต่าง ๆ และเงินจำนวนหนึ่งจากโจทก์ร่วม ต่อมาหลังจากพ้นคดีแล้ว
โจทก์ร่วมไปทวงถามทรัพย์สินที่ฝากไว้คืนจากจำเลยแต่จำเลยไม่คืนให้ กรณีเป็นเรื่องโจทก์ร่วมและจำเลยฝาก
ทรัพย์สินกัน ดังนั้นเงินทั้งหมดที่โจทก์ร่วมฝากไว้ จำเลยผู้รับฝากจึงมีสิทธิ์ที่จะนำออกใช้ได้แต่ต้องคืนแก่โจทก์ร่วมให้
ครบตามจำนวนเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต เพียงแต่เมื่อโจทก์ร่วมทวงถามจำเลยไม่คืนให้ จึงเป็น
เรื่องที่โจทก์ร่วมจะต้องฟ้องร้องเรียกคืนจากจำเลยในทางแพ่ง การที่จำเลยนำเงินที่รับฝากนั้นออกใช้หรือไม่คืนให้
เมื่อถูกทวงถาม หาเป็นความผิดอาญาฐานยกยกออกไม่ ส่วนการรับฝากทรัพย์สินอื่น ๆ นอกจากเงินที่ฝากไว้นั้น เมื่อ
ได้ความว่าโจทก์ร่วมทวงถามแล้ว จำเลยไม่คืนให้โดยเจตนาทุจริตเป็นความผิดฐานยกยกออก (ฎีกาที่ ๕๓๐/๒๕๓๔)

อย่างไรก็ตาม หากเขาให้เงินเพื่อไปรับสินค้าแล้วไม่นำเงินสดค่าสินค้าที่เขาฝากมาให้ หรือเขาฝากเงินให้ไปวางมัดจำซื้อบ้าน แต่กลับเอาไปใช้ส่วนตัว ดังนี้ เป็นยกยอกเงินเพราะไม่ใช่กรณีฝากเงิน (เทียบฎีกาที่ ๖๑๖/๒๕๓๕) จำเลยมีหน้าที่จำหน่ายสินค้าและรับเงินค่าสินค้าของโจทก์ร่วม ได้รับเงินสดค่าสินค้าจากลูกค้าของโจทก์ร่วมไว้แล้ว ไม่นำเงินสดที่รับไว้ส่งมอบให้แก่แคชเชียร์ แต่เบียดบังเอาเงินสดนั้นไปเป็นของตนเองหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต จึงเป็นการยกยอกทรัพย์ (ฎีกาที่ ๔๔๕/๒๕๓๖) หากยังมีการโต้แย้งกันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์พิพาท การที่จำเลยทั้งสองไม่คืนอุปกรณ์ให้โจทก์ร่วม เพราะมีหลักฐานเชื่อได้ว่าอุปกรณ์บางส่วนเป็นของ ม. และม. เป็นเจ้าของ บริษัทจำเลยที่ ๑ ด้วย จำเลยทั้งสองจะคืนให้ เมื่อโจทก์ร่วมใช้ค่าติดตั้งในการดำเนินกิจการเคเบิลทีวีร่วมกันในนามของ ว. จึงเป็นการใช้สิทธิยัดหน่วงอย่างหนึ่ง การกระทำของจำเลยทั้งสองขาดเจตนาทุจริตไม่มีความผิดฐานยกยอก (ฎีกาที่ ๒๓๔/๒๕๓๗)

๑.๓ การเบียดบังทรัพย์

หมายความว่า แสดงตนอย่างเป็นเจ้าของ มีการกระทำที่มีลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิม ได้แก่ บริโภคทรัพย์นั้น แปรสภาพทรัพย์นั้น เช่น เขาฝากไก่ไว้ก็เอามาแกงกินเสีย จำหน่ายหรือเสนอจำหน่ายทรัพย์นั้นเอาไปให้ผู้อื่นซ่อนเร้นหรือปฏิเสธกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิม ตลอดจนจำนำทรัพย์นั้นโดยไม่คิดจะไถ่คืน

จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ได้รับมอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกรมตำรวจเพื่อใช้ในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จำเลยย่อมมีหน้าที่รักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนนั้นในระหว่างที่จำเลยครอบครองอยู่ การที่จำเลยนำอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่จำเลยมีหน้าที่รักษานั้นไปจำหน่ายให้กับบุคคลอื่น ถือได้ว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น จึงเป็นการเบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนเองหรือของบุคคลอื่นโดยทุจริต (ฎีกาที่ ๑๒๖๔/๒๕๑๘)

สามียืมรถจักรยานยนต์ของภริยาไปใช้แล้วนำไปขายหรือยกให้ผู้อื่น ดังนี้ สามีมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินของภริยา (แต่อาจได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรา ๗๑ วรรคแรก) ยืมทรัพย์สินไป แล้วทุจริตยักยอกเอาไว้เป็นผลประโยชน์ส่วนตัวเสีย (ฎีกาที่ ๑๕๕๔-๑๕๕๕/๒๕๑๒)

จำเลยที่ ๑ ขอสลากกินแบ่งรัฐบาลจากโจทก์ไปตรวจกับผลการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้วไม่คืนให้แก่โจทก์ กลับนำไปมอบให้ธนาคารขอรับเงินรางวัลแทนเป็นการเบียดบังเอาสลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับพิพาทและเงินรางวัลที่ได้รับมาเป็นของตนเองและของบุคคลอื่นโดยทุจริต การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นความผิดฐานยักยอก (ฎีกาที่ ๑๓๓๐/๒๕๓๙)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๐๙/๒๕๖๘ การที่จำเลยดึงเอาสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ยังไม่ได้ตรวจไปจากมือ
ของโจทก์รวมโดยไม่ได้รับอนุญาตแต่ต่อมาโจทก์รวมก็ยินยอมปล่อยให้จำเลยนำสลากกินแบ่งรัฐบาลของ
โจทก์รวมไปตรวจได้โดยจำเลยไม่ได้หลบหนี พฤติการณ์การกระทำของจำเลยที่เอาสลากกินแบ่งรัฐบาล
ของโจทก์รวมไปตรวจรางวัลให้แก่โจทก์รวมจึงเป็นเพียงการถือวิสาสะเท่านั้น ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นการลัก
สลากกินแบ่งรัฐบาลของโจทก์รวมไปโดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้าอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน
หรือความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ตามที่โจทก์ฟ้อง แต่อย่างไรก็ดี เมื่อจำเลยได้รับสลากกินแบ่งรัฐบาลจาก
โจทก์รวมไปครอบครองแล้วจำเลยกลับเอาสลากกินแบ่งรัฐบาลของโจทก์รวมไป เมื่อโจทก์รวมทวงถามก็
ไม่ยอมคืนให้แก่โจทก์รวมโดยปราศจากเหตุผลอันจะอ้างตามกฎหมายได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็น
การครอบครองสลากกินแบ่งรัฐบาลของโจทก์รวมแล้วเบียดบังเอาเป็นของตนเองหรือบุคคลที่สามโดย
ทุจริต จึงเป็นความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๒ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๐๙/๒๕๖๗ ผู้เสียหายที่ ๒ ติดต่อกับจำเลยผ่านแอปพลิเคชันไลน์ขอกู้ยืมเงินจากจำเลย ๕๐,๐๐๐ บาท และจะนำรถกระบะไปจำนำเพื่อเป็นประกันเงินกู้ เมื่อจำเลยตกลงให้กู้ยืมเงินผู้เสียหายที่ ๒ จึงขับรถคันดังกล่าวไปส่งมอบให้แก่จำเลยที่บ้านจำเลย จำเลยรับมอบรถยนต์คันเกิดเหตุไว้ในครอบครองเพื่อเป็นประกันเงินกู้ยืมจริง พฤติการณ์ที่จำเลยย้ายบ้านและไม่แจ้งให้ผู้เสียหายที่ ๒ ทราบถึงที่อยู่แห่งใหม่เพื่อที่จะได้นำเงินไปไถ่ถอนและรับรถยนต์คืน และตัดขาดการติดต่อกับผู้เสียหายที่ ๒ ไม่ทวงถามให้ผู้เสียหายที่ ๒ ชำระเงินกู้ทั้งที่ผู้เสียหายที่ ๒ ชำระหนี้มาเพียง ๒ งวด ยังไม่ครบถ้วนตามต้นเงินที่กู้ยืมไป และปฏิเสธว่าจำเลยไม่ได้รับมอบรถยนต์คันเกิดเหตุไว้จากผู้เสียหายที่ ๒ บ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาเบียดบังเอารถยนต์ดังกล่าวไปเป็นของจำเลยหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานยักยอก

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕/๒๕๖๗ จำเลยที่ ๑ ลูกจ้างโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานขายสินค้ามีหน้าที่เบิกสินค้าโจทก์ไปจากคลังสินค้าเพื่อนำไปเร่ขายให้แก่ร้านค้าตามราคาที่โจทก์เป็นผู้กำหนด เมื่อจำเลยที่ ๑ ขายสินค้าได้เท่าใดในแต่ละวันจะต้องนำเงินค่าสินค้ามาส่งมอบให้แก่โจทก์ และส่งคืนสินค้าที่เหลือกลับเข้าคลังสินค้า การที่จำเลยที่ ๑ เบิกสินค้าของโจทก์ออกไปจากคลังสินค้า โจทก์ได้ส่งมอบการครอบครองสินค้าให้แก่จำเลยที่ ๑ ไปเป็นการเด็ดขาดแล้ว หาใช่เป็นการมอบการครอบครองไว้ชั่วคราวไม่

การที่จำเลยที่ ๑ นำสินค้าของโจทก์บางส่วนที่เบิกมาในแต่ละครั้งไปขายแต่ไม่ส่งมอบเงินค่าสินค้าที่ขายได้ให้แก่โจทก์กลับนำเงินดังกล่าวไปแบ่งปันให้แก่จำเลยที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ และที่ ๗ ซึ่งเป็นลูกจ้างโจทก์ด้วยกัน โดยจำเลยเหล่านั้นมีหน้าที่ลงรายการในเอกสารและบันทึกข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ปรากฏว่าสินค้าที่จำเลยที่ ๑ นำไปขายนั้นได้ส่งคืนกลับเข้าคลังสินค้าโดยถูกต้องครบถ้วนแล้ว เพื่อมิให้โจทก์ทราบว่าการขายสินค้าของโจทก์แล้วแต่ไม่มีการส่งมอบเงินค่าสินค้าให้แก่โจทก์ จึงเป็นกรณีที่จำเลยที่ ๑ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ และที่ ๗ เป็นตัวการแบ่งหน้าที่กันทำในการเบียดบังเงินที่ได้จากการขายสินค้าไปเป็นของจำเลยดังกล่าวโดยทุจริต อันเป็นความผิดฐานร่วมกันยกยอกทรัพย์ตาม
ป.อ. มาตรา ๓๕๒ วรรคแรก หาใช่เป็นความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์นายจ้างไม่

๑.๔ ผู้กระทำต้องมีเจตนา

คือ รู้ข้อเท็จจริงว่าทรัพย์สินที่ตนครอบครองเป็นของผู้อื่นและประสงค์จะเบียดบังไว้ โดยมี “มูลเหตุชักจูงใจ” เพื่อแสวงหาประโยชน์มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

เมื่อได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์แล้ว ก็ไม่เป็นยกยกทรัพย์อีก การที่จำเลยยิงกระป๋องของผู้เสียหาย ตายและชำแหละเอาเนื้อกระป๋องไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เสียหาย เป็นการเอาไปโดยทุจริต เป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ส่วนการที่จำเลยชำแหละเนื้อกระป๋องเอาไป ก็เป็นการครอบครอง เพราะยึดถือเพื่อตน แต่เป็นผลภายหลัง การที่จำเลยลักกระป๋องนั้นแล้ว ไม่เป็นความผิดฐานยกยกทรัพย์อีก (ฎีกาที่ ๑๕๙/๒๕๑๒) หากจำเลยเอาไปขาย ผู้รับซื้อที่ไม่ใช่ผู้ที่เกี่ยวข้องลักทรัพย์ อาจผิดฐานรับของโจร (ฎีกาที่ ๒๕/๒๕๑๖)

ความผิดฐานยกยกนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๕๖)

(๒) ความผิดยกยกทรัพย์ที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิด
หรือเป็นทรัพย์สินหาย
(มาตรา ๓๕๒ วรรคสอง)

การกระทำ ได้แก่ การที่ผู้กระทำความผิดได้การครอบครองทรัพย์โดยผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดหรือเป็นทรัพย์สินหายซึ่งผู้กระทำความผิดเก็บได้ แสดงว่าผู้กระทำมิได้รับมอบการครอบครองนั้นมาเหมือนอย่างวรรคแรก

ความผิดฐานนี้ผู้กระทำได้รับโทษน้อยกว่าความผิดตามวรรคแรกถึงหนึ่งและเป็นความผิดอันยอมความได้

(๑) ทรัพย์สินที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิด

จำเลยเขียนเช็คสั่งจ่ายเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยเขียนจำนวนเงินด้วยอักษรว่า “หนึ่งหมื่นบาท” แต่จำนวนเงินที่เขียนด้วยตัวเลขได้ใส่เครื่องหมายจุลภาคผิดตำแหน่งโดยใส่ไว้หลังเลขศูนย์ตัวที่สองนับจากเลข ๑ แล้วนำมาขอเบิกเงินจากธนาคาร พนักงานธนาคารสำคัญผิดว่าจำเลยขอเบิกเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถือได้ว่าเงินจำนวน ๙๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินที่ส่งมอบให้อยู่ในความครอบครองของจำเลยโดยสำคัญผิดไปแม้จะด้วยการใดก็ตาม เมื่อจำเลยเบียดบังเอาเป็นของตน การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดยกยกทรัพย์สิน (ฎีกาที่ ๒๕๔๔/๒๕๒๙)

พนักงานของโจทก์ร่วมส่งมอบเงินให้แก่จำเลยที่นำเช็คมาเบิกเงินเกินจำนวนไปเนื่องจากมิได้ดูจำนวนเงินในเช็คให้รอบคอบถือว่าการส่งมอบให้โดยสำคัญผิดไป เมื่อจำเลยเบียดบังเอาเป็นของตนจึงเป็นความผิดฐานยักยอก (ฎีกาที่ ๗๐๓/๒๕๓๙)

เจ้าหน้าที่ของธนาคารผู้เสียหายได้นำเงินฝากจำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท ของลูกค้ารายอื่นเข้าบัญชีของจำเลยโดยผิดพลาด ปรากฏว่าจำเลยประกอบกิจการตัดเย็บเสื้อผ้าซึ่งเป็นกิจการเล็ก ๆ มีเงินทุนหมุนเวียนเข้าออกบัญชีจำนวนเล็กน้อยสามารถตรวจสอบและรู้ถึงการนำเงินเข้าออกบัญชีได้โดยง่าย จึงฟังได้ว่า จำเลยรู้ว่าการนำเงินของผู้อื่นเข้าบัญชีของจำเลยโดยผิดพลาด การที่จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายเงินดังกล่าวออกไปจากบัญชีของจำเลยเป็นการเบียดบังเอาเงินนั้นไปโดยทุจริต จึงเป็นความผิดฐานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ วรรคสอง (ฎีกาที่ ๒๑๓๕/๒๕๓๙)

(๒) ทรัพย์สินหาย

ได้แก่ ทรัพย์สินหลุดพ้นไปจากความยึดถือของเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยมิได้ตั้งใจ ไม่ใช่เรื่องสละการครอบครอง (ฎีกาที่ ๑๓๖๓/๒๕๐๓) ผู้เสียหายทำสายสร้อยข้อมือทองคำหาย จึงกลับขึ้นไปหาบนศาลา ปราบกว่า ส. อายุไม่เกิน ๗ ปี เก็บสร้อยนั้นได้บนศาลาแล้วเอาไปให้จำเลยที่ ๒ อายุ ๑๓ ปี ซึ่งเป็นพี่สาว จำเลยที่ ๒ เอาไปให้ จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นมารดาที่ข้างศาลาในเวลากระชั้นชิดกัน จำเลยที่ ๑ เอาสร้อยห่อพกออกจากวัดไปทันที เมื่อผู้เสียหายไปสอบถาม จำเลยที่ ๑ ตอบว่าไม่รู้เห็น พฤติการณ์เช่นนี้ถือว่าสร้อยนั้นยังอยู่ในความยึดถือของผู้เสียหาย ไม่ใช่ทรัพย์สินตกหาย จำเลยที่ ๑ เอาไปผิดลักทรัพย์ (ฎีกาที่ ๑๗๔๕/๒๕๑๔)

(๓) ความผิดยกยกทรัพย์ที่ตนมีหน้าที่ดูแล (มาตรา ๓๕๓)

ความผิดนี้ได้แก่ การกระทำผิดหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการจัดการทรัพย์สินของผู้อื่นหรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้นั้น

การมอบหมายให้จัดการทรัพย์สิน คือสามารถจัดการทรัพย์สินไปในทางใด ๆ ได้ไม่ใช่เพียงแต่มีหน้าที่เก็บเงินเท่านั้น การมอบหมายอาจเกิดโดยตรงหรือโดยปริยายก็ได้ เช่น ผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล (ฎีกาที่ ๓๕๒๕/๒๕๒๘) หรือ จำเลยได้รับมอบหมายจากโจทก์ให้ควบคุมและครอบครองรถแท็กซี่เตอร์ของโจทก์ ๙ คัน เพื่อนำไปแสดงและไถ่แข่งขันในงานแสดงทางกสิกรรมและนำไปซ่อมแซม จำเลยโดยเจตนาทุจริตได้เบียดบังนำรถแท็กซี่เตอร์ของโจทก์ไปใช้ไถ่ไร่ของจำเลย เป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายผิดตามมาตรา ๓๕๓ (ฎีกาที่ ๑๙๖/๒๕๑๑)

แต่ถ้าไม่ได้รับมอบหมายหรือไม่มีหน้าที่จัดการทรัพย์สินแล้วไม่ผิดตามมาตรา ๓๕๓ เช่น น. ถอนจำเลยจากผู้จัดการทรัพย์สิน จำเลยมีหน้าที่คืนโฉนด ไม่มีหน้าที่จัดการต่อไปแล้วจึงไม่ใช่ผู้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สิน การไม่คืนโฉนดไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๓๕๓ (ฎีกาที่ ๔๗/๒๕๑๙) แม้จำเลยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้เก็บเงินค่าสมาชิกแล้วรักษาไว้ แต่จำเลยก็ไม่มีอำนาจจัดการกับเงินนั้น ไม่ใช่ผู้ที่มีหน้าที่จัดการทรัพย์สินไม่ผิดตามมาตรา ๓๕๓ (ฎีกาที่ ๒๓๔๓/๒๕๑๔)

การที่จำเลยในฐานะผู้จัดการของโจทก์ร่วมได้นำปลายข้าวหักจำนวน ๓๖๐ กระสอบของโจทก์ร่วมไปขายให้แก่ ค. นั้น จำเลยไม่ได้ทำในนามส่วนตัว แต่ได้ทำในนามของโจทก์ร่วมในฐานะที่จำเลยเป็นผู้จัดการของโจทก์ร่วม ดังนั้น เงินที่ ค. ส่งมาชำระค่าสินค้าโดยผ่านเข้าบัญชีของจำเลยจึงเป็นเงินของโจทก์ร่วม แม้ ค. จะส่งฝากไว้ในบัญชีเงินฝากของจำเลย แต่ก็เพื่อให้จำเลยนำไปชำระค่าสินค้า จำเลยกลับถอนเงินจำนวนนั้นไปเสียไม่ส่งคืนให้โจทก์ร่วมตามหน้าที่ไม่ใช่เป็นกรณีที่ผู้ซื้อฝากเงินค่าสินค้าไว้กับจำเลยเพื่อชำระหนี้แต่โจทก์ โดยจำเลยจะนำเงินจำนวนใดไปชำระก็ได้ จึงเป็นการยกยอกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๓ (ฎีกาที่ ๕๕๖/๒๕๔๑) จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล จดทะเบียนโอนทรัพย์สินมรดกที่ดินพิพาทเป็นของตนโดยไม่ยินยอมที่จะให้เอาชื่อทายาทอื่นเป็นผู้รับมรดกร่วมกับจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรณีที่จำเลยซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งศาล กระทำผิดหน้าที่ด้วยการโอนทรัพย์สินเป็นของตนโดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น (ฎีกาที่ ๑๑๓/๒๕๓๕)

นอกจากผู้กระทำจะต้องมีเจตนาแล้วยังจะต้องมี “มูลเหตุชักจูงใจ” โดยทุจริตด้วย ถ้าขาดเจตนาทุจริตก็ไม่ผิดตามมาตรา ๓๕๖ เช่น จำเลยขณะที่เป็นกรรมการผู้จัดการได้นำเงินของบริษัทโจทก์ให้ ช. ผู้ซึ่งมีอุปการะคุณต่อบริษัทโจทก์ยืมตามระเบียบที่วางไว้ จึงไม่มีเจตนาทุจริต ไม่เป็นความผิดฐานยักยอก แม้การยืมเงินจะไม่ใช้กิจการตามวัตถุประสงค์ของบริษัท (ฎีกาที่ ๑๑๘๘/๒๕๑๗) โจทก์บรรยายฟ้องเป็นใจความว่า โจทก์จำเลยทำสัญญาเช่าหุ้นกันทำเหมืองแร่โดยโจทก์มอบให้จำเลยเป็นผู้จัดการผลิตแร่และครอบครองที่ดินตามคำขออาชญาบัตร จำเลยผลิตแร่ได้แล้วนำออกจำหน่ายเป็นเงินประมาณสามล้านบาทเศษ ไม่ยอมแบ่งให้โจทก์ ซึ่งโจทก์มีสิทธิได้ร้อยละ ๒๐ ตามสัญญา ดังนี้ เห็นได้ว่ามิใช่เรื่องจำเลยทำผิดหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินของโจทก์โดยทุจริต แต่เป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น ไม่เป็นผิดอาญาฐานยักยอกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๓ (ฎีกาที่ ๗๕๖/๒๕๒๓)

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๕๖)

เหตุเพิ่มโทษ

(มาตรา ๓๕๔)

สำหรับความผิดฐานยักยอก ยักยอกทรัพย์ที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิด หรือเป็นทรัพย์สินหาย และ ยักยอกทรัพย์ที่ตนมีหน้าที่ดูแล ถ้าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในฐานะที่

๑) เป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งศาลหรือตามพินัยกรรม

๒) เป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

อาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนไม่ใช่อาชีพทั่วไปแต่เป็นอาชีพหรือธุรกิจเฉพาะเรื่อง การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อื่นเพราะมีโอกาสเบียดบังได้นั่นเอง เช่น ผู้จัดการธนาคารหรือโรงรับจำนำ กล่าวคือ สถานธนาอนุบาลหรือโรงรับจำนำเป็นธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

จำเลยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินและธุรกิจของเทศบาลนครกรุงเทพ กระทำผิดหน้าที่ของตนโดยทุจริต ทำให้เทศบาลนครกรุงเทพเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๔ (๑) (ฎีกาที่ ๑๘๐๐/๒๕๑๗) เป็นต้น แต่ผู้จัดการสหกรณ์มิใช่ผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๔ (ฎีกาที่ ๑๙๒/๒๕๓๑)

จำเลยมีอาชีพรับจ้างแก่เครื่องยนต์ แม้จะบรรยายต่อไปว่า “เป็นอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน” ด้วยก็ตามก็เป็นเพียงประโยคประกอบซึ่งโจทก์ขยายความออกไปตามความเห็นของโจทก์เองเท่านั้น เมื่อไม่มีข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดว่าจำเลยกระทำในฐานะเป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนอย่างไร จำเลยจึงไม่ผิดมาตรานี้ (ฎีกาที่ ๑๑๒๓/๒๕๐๗)

ผู้จัดการสมาคมยกยอกเงินค่าสมาชิกไม่เข้ามาตรานี้ (ฎีกาที่ ๒๓๔๓/๒๕๑๔) เป็นข้าราชการทหารไม่เป็นอาชีพที่ไว้วางใจของประชาชน (ในเรื่องการจัดการดูแลทรัพย์สิน) มาตรา ๓๕๔ นี้ (ฎีกาที่ ๑๕๔๙-๑๕๕๐/๒๕๒๖)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๙๕๓/๒๕๖๓ จำเลยประกอบอาชญากรรม และเป็นผู้จ้างของโจทก์ โจทก์มอบอำนาจให้
จำเลยเป็นผู้ดำเนินคดีแทนโจทก์ จำเลยมีอำนาจรับเงินและออกใบเสร็จรับเงินแทนโจทก์ได้ การที่ ส. ชำระเงินค่าเสียหายให้แก่
โจทก์โดยโอนเงินเข้าบัญชีของจำเลย จำเลยในฐานะตัวแทนผู้รับเงินของโจทก์มาครอบครองไว้จึงมีหน้าที่ต้องส่งมอบเงินนั้นคืน
ให้แก่โจทก์ ส. โอนเงินค่าเสียหายเข้าบัญชีจำเลย ๑๑ ครั้ง แต่จำเลยไม่ได้คืนเงินที่ ส. โอนมาแต่ละครั้งให้แก่โจทก์ทันที โดยนำมา
คืนโจทก์ทีละเล็กละน้อย ๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นเวลาภายหลังที่ ส. โอนเงินครั้งแรก ๕ เดือนเศษ และภายหลังโอนเงินครั้งสุดท้าย ๑
เดือนเศษ จำเลยปิดบังไม่แจ้งเรื่องที่ ส. โอนเงินค่าเสียหายที่ชำระให้แก่โจทก์เข้ามาในบัญชีของจำเลย การที่จำเลยเอาเงินที่ ส.
ชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์โดยโอนเข้าบัญชีของจำเลย ๑๑ ครั้ง ไปใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ของจำเลยโดยโจทก์ไม่ทราบและยินยอม
ให้ทำได้นั้น เป็นการเบียดบังเอาทรัพย์สินของโจทก์เป็นของตนโดยทุจริตอันเป็นความผิดฐานยักยอก แม้จำเลยนำเงิน ๕๐๐,๐๐๐
บาท มาคืนโจทก์ก็ไม่ลบล้างการกระทำของจำเลยที่เป็นความผิดสำเร็จแล้วได้ การที่จำเลยซึ่งมีอาชีพเป็นทนายความอันยอมเป็นที่
ไว้วางใจของประชาชนยักยอกเงินของโจทก์ไปในระหว่างเวลาที่โจทก์มอบอำนาจให้จำเลยเป็นผู้ดำเนินคดีแทนโจทก์โดยให้มี
อำนาจรับเงินและออกใบเสร็จรับเงินแทนโจทก์ได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๔ (เดิม) ประกอบ
มาตรา ๓๕๒ วรรคหนึ่ง

(๔) ความผิดยกยอกทรัพย์สินมีค่าที่ซ่อนหรือฝังไว้ (มาตรา ๓๕๕)

การกระทำความผิดฐานนี้ ได้แก่ การเบียดบังเอาสิ่งหาทรัพย์อันมีค่าอันซ่อนหรือฝังไว้ โดยพฤติการณ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ ความตามมาตรานี้เทียบได้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๒๘ ซึ่งกำหนดว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ตกเป็นของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องมอบทรัพย์นั้นให้แก่เจ้าพนักงาน แล้วมีสิทธิได้รับรางวัล ดังนั้นผู้ที่เก็บเอาสิ่งหาทรัพย์ดังกล่าวแล้วเบียดบังเอาไป จึงเป็นการยกยอกทรัพย์ของแผ่นดิน

สังหาริมทรัพย์อันมีค่า มิใช่มีมูลค่าทั่ว ๆ ไป แต่หมายถึงมี “ค่าควรเมือง” หรือประมาณค่ามิได้ (PRICELESS) ควรแก่การที่จะเป็นของรัฐ หรือมรดกของชาติของประชาชนทั่วไป เช่น พระแสงดาบคาบค่าย โครงกระดูกมนุษย์โบราณ หรือซากไดโนเสาร์ดีกดำบรรพ์อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีอันสำคัญเป็นต้น ดังนั้น สร้อยคอและแหวนซึ่งเป็นของใช้ของบุคคลธรรมดา นั้น มิใช่วัตถุโบราณหรือของมีค่าอันจะพึงถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของแผ่นดิน (ฎีกาที่ ๗๐๕/๒๔๘๙) เทวรูปหินอ่อนโบราณ รูปนารายณ์สีกร อันเป็นโบราณวัตถุธรรมดา ไม่มีคุณค่าเป็นพิเศษจึงถือไม่ได้ว่าเป็นสังหาริมทรัพย์อันมีค่าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๕ (ฎีกาที่ ๑๕๕๘/๒๕๐๙) ของดังกล่าวจึงย่อมมิใช่สังหาริมทรัพย์มีค่าที่ผู้เก็บได้จะมีความผิดมาตรานี้

ในส่วนของทรัพย์สินที่เป็นของแผ่นดิน หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นเป็นผู้เสียหาย มีอำนาจร้องทุกข์ เช่น กรมศิลปากร ในกรณีพบโครงกระดูกของบรรพบุรุษโบราณ พระพุทธรูป หรือทรัพย์สินที่บ่งบอกประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ศิลปะหรือบุคคลสำคัญของชาติ เป็นต้น

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้ (มาตรา ๓๕๖)